

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

(10/108, 155, 156, 157, 158, 159, 160) ESAS NO'LU BİLGİ TOPLUMU OLMA YOLUNDA BİLİŞİM SEKTÖRÜNDEKİ GELİŞMELER İLE İNTERNET KULLANIMININ BAŞTA ÇOCUKLAR, GENÇLER VE AİLE YAPISI ÜZERİNDE OLMAK ÜZERE SOSYAL ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

02 Mayıs 2012 Çarşamba

**(10/108, 155, 156, 157, 158, 159, 160) ESAS NO'LU BİLGİ TOPLUMU
OLMA YOLUNDA BİLİŞİM SEKTÖRÜNDEKİ GELİŞMELER İLE
İNTERNET KULLANIMININ BAŞTA ÇOCUKLAR, GENÇLER VE
AİLE YAPISI ÜZERİNDE OLMAK ÜZERE SOSYAL ETKİLERİNİN
ARAŞTIRILMASI AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU**

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

02 Mayıs 2012 Çarşamba

----0----

K O N U

	<u>Sayfa</u>
İnternet Kullanımı hakkında	1:27

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>İİ</u>	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM		1:27
Yücel BAĞRIAÇIK (Nil Türkiye Genel Müdürü)		1:4, 4:5, 5:6, 7,
Reşat DOĞRU	Tokat	4, 5, 6
Aytuğ ATICI	Mersin	4, 5, 20:21, 21, 25
İdris ŞAHİN	Çankırı	6, 7, 16
Ali Rıza KELEŞ (Alternatif Bilişim Derneği Yönetim Kurulu Başkanı)		7:11, 12:13, 16:19, 21
Yrd. Doç. Dr. Aslı TELLİ AYDEMİR		12
Erdal AKSÜNGER	İzmir	11, 12, 13, 25:26
Doç. Dr. Melih KIRLIDOĞ (Alternatif Bilişim Derneği Temsilcisi)		13:16, 23:24
Ali ERCOŞKUN	Bolu	22:23
Necdet ÜNÜVAR	Adana	26:27

Açılma Saati: 12.10

Kapanma Saati: 13.55

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.10

BAŞKAN : Necdet ÜNÜVAR (Adana)

BAŞKAN VEKİLİ: Yıldırım M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş)

SÖZCÜ : İlhan YERLİKAYA (Konya)

KÂTİP: Erdal AKSÜNGER (İzmir)

-----0-----

BAŞKAN – Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli konuklarımız, değerli uzmanlarımız ve değerli basın mensupları; herkese iyi bir hafta olması dileğiyle saygılar sunuyorum.

Sabah, Komisyon olarak bir ziyaretimiz vardı.

Şimdi de Komisyonumuzda iki değerli grubu dinleyeceğiz. Dernek olarak dinleyeceğimiz grup, Alternatif Bilişim Derneği Yönetim Kurulu üyeleri, bir de bu konuyla ilgili gerek Türkiye’de gerekse yurt dışında birçok faaliyet alanı olan Nil Türkiye Genel Müdürü Sayın Yücel Bağrıaçık’ı dinleyeceğiz.

Tabii, şöyle bir şeyimiz var değerli konuklar, bilmiyorum arkadaşlar size ifade ettiler mi. Biz istiyoruz ki yapılan sunumların sonunda daha sağlıklı bir tartışma ortamı olsun istiyoruz. Şüphesiz milletvekili arkadaşlarımızın da, Komisyon üyesi arkadaşlarımızın da çok yoğun bir faaliyet alanı var. O yüzden mümkün olduğunda on beş yirmişer dakika içerisinde sunumumuzu bitirirsek anlatamadığımız birtakım şeyleri de o soru-cevap kısmında ve tartışma bölümünde yapabiliriz diye düşünüyorum. Belki Yücel Bey biraz daha kısaltabilir bile...

Evet, Sayın Bağrıaçık, önce ilk sözü size veriyorum, buyurun.

NİL TÜRKİYE GENEL MÜDÜRÜ YÜCEL BAĞRIAÇIK – Öncelikle böyle bir fırsatı verdiğiniz için teşekkür ediyorum sizlere. İsmim Yücel Bağrıaçık.

Sizlere İnternet’in ve daha ziyade gidişatın ne tarafa olduğu yönünde ve Türkiye’imizi bekleyen fırsatları dile getirmeye çalışacağım kısaca. Gündemimiz bu şekilde. Bir parça, rakamlardan ve gidişattan bahsedeceğim. Bunu çok fazla uzun tutmamak istiyorum ama yine de dün akşam itibarıyla aldığım birtakım rakamlar var, onları da paylaşmak istiyorum sizlerle. Daha sonra IPv6 ve onun getireceği fırsatlardan bahsetmek istiyorum. Onun akabinde, bulut bilişim ve faydaları ve bir örnek çalışmayı sizlerle paylaşmak istiyorum Slovenya’da yapılan. Ve yine dün itibarıyla Amerika’da açıklanan bir rakamı sizlerle paylaşmak istiyorum. Onun dışında, son iki bölümde de uygulama fırsatları ve 2023’te bizim ülke olarak gidebileceğimiz hedefin nerelere gideceğini anlatmaya çalışacağım kısaca.

Bu sanırım size çoğaltılan fotokopilerde yok ama dün itibarıyla İnternet Stats’ın yayınladığı, Q1 sonu itibarıyla, ülkelerin, dünyada ilk 20’ye giren ülkelerin sıralaması: Türkiye’imiz 15’inci sırada, İnternet kullanım insan sayısı olarak 15’inci sırada, fakat yüzdeye vurduğunuzda bu oran yüzde 46’lar civarında, dünya ortalaması ise yüzde 28-29 civarında. Burada ilk 3’ten bahsetmek gerekirse 1’inci Güney Kore, yüzde 82; 2’nci Japonya, yüzde 80; 3’üncü Amerika, yüzde 78 oranında bir penetrasyona ulaşmış durumda; bizim oranımız ise yüzde 46-47’lerde. Bunlar Q1 sonu rakamları mart ayı sonu itibarıyla.

Bunu hepimiz biliyoruz aslında ama 20'nci yüzyıla damga vuran buluşlar; işte otomobil, televizyon, radyo, bilgisayar, web, mobil telefonlar. Bir noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum bu konuda. Bütün bu buluşların 50 milyon kullanıcıya ulaşma sürelerine dikkatinizi çekmek istiyorum: Radyonun otuz sekiz yıl almış 50 milyon kullanıcıya ulaşması için geçen süre. Televizyonun on beş yıl, İnternet'in dört yıl ve son zamanlarda hepimizin kullandığı "akıllı telefon" dediğimiz smart phone'ların 50 milyon kullanıcıya ulaşma süresi ise bir yıl. İnanılmaz derecede çok hızlı kullanıcı kitlesine erişen bir oran var akıllı telefonlarda.

Bu grafik de yine dün aldığım bir grafik, sizlerle paylaşmak istedim. Bu grafikte dikkatinizi bir noktaya çekmek istiyorum: Mobil taraftaki kullanıcı sayısı ile elektriği olan evler, suyu olan insanların oranlarına dikkatinizi çekmek istedim burada. Mobil tarafta gerçekten yüzde 90'lara varan, birçok yerde yüzde 100'lere varan bir penetrasyon söz konusu. Hatta öyle yerler var ki -bir sonraki slaytta bahsedeceğim- şu anda 5,9 milyar cep telefonu abonesi var dünya üzerinde. Bu rakamları hepimiz biliyorsunuz ama tekrar üzerinden geçmek istedim.

Yine dün itibarıyla açıklanan bir rapora göre, bütün dünyadaki mobil operatörlerin 2011 gelirleri 1,5-1,6 trilyon dolara ulaşmış durumda. Yine 2011 rakamlarından gidecek olursak 1,7 milyar cep telefonu satılmış dünyada, bunun yaklaşık 500 milyonu "akıllı telefon" dediğimiz cihazlardan oluşuyor. 2015'te yaklaşık 1 milyar akıllı telefon satılması öngörülmüyor. Buradan aslında hepimizin algılaması, anlaması gereken mesaj, insanlar artık daha ziyade özgür olmayı tercih ediyor, mobil tarafa yatırım yapıyor.

Elektriği olmadığı hâlde 50 milyon insan cep telefonu kullanıyor dünya üzerinde, bu da çok ilginç bir rakam yani "Elektriği olmadığı hâlde cep telefonunu nasıl şarj ediyor?" dersiniz herhâlde komşularına gidip şarj etme yolunu seçiyorlar. Günümüzde her 5 çiftten 1'isi İnternet'te tanışıyor, yine her 5 çiftten 1'si İnternet yüzünden boşanıyor; bu da ilginç bir istatistik, sizlerle paylaşmak istedim.

2016 yılı itibarıyla, bu, IDS'nin ve Gartner'in ortak raporu: Mobil data trafiği, video trafiği mobil trafiğin yüzde 70'ini oluşturacak. Akıllı telefon ve tablet satışları -bu istatistiği eminim sizler de biliyorsunuz ama- 2011 yılı sonu itibarıyla bizim bildiğimiz desktop ve laptop satışlarını geçmiş durumda. İnsanlar, artık, İnternet'e, sosyal medya ortamlarına cep telefonlarını kullanarak giriyorlar. 2012 yılı sonu itibarıyla yaklaşık 2 milyar sosyal medya kullanıcısı olacak, bunu da çok dinlemiştinizdir eminim ama... Yeni bir öngörü: 2015 yılında 1 zettabyte'lık bir İnternet trafiğinden bahsediyor olacağız. 1 zettabyte işte "mega, giga, tera..." diye gidiyor, yaklaşık 18 sıfırlı bir rakamdan bahsediyoruz.

Yine çok ilginç bir öngörü: 2013 yılı itibarıyla 6 milyar dolarlık sanal ürün satışından bahsediliyor. Karşılaştırma yapmak gerekirse yine 2013 yılı itibarıyla insanların sinemalara gidip orada satın alacakları ürünlerin toplam bedeli de 2,5 milyar dolar. Çok ilginç bir şekilde sanal ortama doğru bir kayış söz konusu.

İnternet'in bir gününü özetlemek istedim, yine sizlerle paylaşmak istedim, eminim çok dinlemiştinizdir bunları ama: Mart 2012 itibarıyla İnternet'te bir günde dolaşan trafikler...

BAŞKAN – Geçen hafta böyleydi ama hâlâ bu hafta aynı şekilde rakamların olması şaşırttı beni yani.

NİL TÜRKİYE GENEL MÜDÜRÜ YÜCEL BAĞRIAÇIK – Artmıştır büyük bir ihtimalle Sayın Vekilim.

Bir günde 294 milyar e-posta gönderiliyor İnternet'te. 4,7 milyar dakika Facebook... 371 bin yeni bebek doğuyor ve bunun karşısında 380 bin tane iPhone satılıyor dünyada. Yani gidişat hepimizin de öngördüğü gibi mobil tarafa.

Bir başka noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum ki bu konuda Türkiye'de çok fazla çalışma yapılmıyor, dünyada birçok ülkede de çok fazla çalışma yapılmıyor ama karşımızda bir gerçek var: İnternet'e bağlı cihaz sayısı her geçen gün artıyor. 2015 yılı itibarıyla yaklaşık 25 milyar adet cihazın... Bu cihazdan kastım cep telefonu, buzdolabı, televizyon, akıllı bilgisayar, akıllı telefon, hepsini sayabilirsiniz, 2020 itibarıyla da yaklaşık 50 milyar cihaz İnternet'e bağlı olacak. Bu, İnternet'e bağlı olan her cihazın IP adresi olmak zorunda, maalesef biz bu konuda çok hızlı çalışma ya da hızlı gelişme gösteremiyoruz. Türkiye'nin de dâhil olduğu Avrupa bölgesinin IPv4 adres havuzu öngörülere göre haziran sonu itibarıyla bitiyor fakat bunun birtakım yöntemleriyle bunu uzatabiliyorsunuz. Benim tahminim 2013 yılı sonuna kadar biz bu IPv4'le idare edebileceğiz ülke olarak. Onun dışında IPv6'ya geçmenin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğunu düşünüyorum ben kesin olarak çünkü IPv6'nın getirdiği birçok avantaj var, artı, IPv6'da birtakım uygulamaları taşıyabilirsek bizim için ciddi fırsatları barındırıyor.

IPv4'le IPv6'nın karşılaştırılması; bu he ikisi de 1990'larda karşımıza çıkmış. O zaman hesaplanırken işte dünya nüfusu 3 milyarken yaklaşık 5 milyarlık bir IP adres havuzu hesaplanmış, öngörülmüş, fakat doğal olarak günümüzde 7 milyar insanın yaşadığı bir dünyada 2020 itibarıyla 50 milyar cihaz olduğunu düşünürseniz bu adresin yetmeyeceği aşikâr. Bu konuda, IPv6 konusunda özellikle bu rakamlar yeni rakamlar. App Store'da -bildiğimiz Apple, iPad, iPhone'larda App Store'da satılan uygulama sayısı- bugün itibarıyla 799.850 tane farklı uygulama var App Store'da karşımıza çıkan. Android'leri düşünürseniz, o tarafta da uygulama sayısı yaklaşık 500 bin civarında. Şimdi "Bunun IPv6'yla ne ilgisi var?" diye bir soru aklınıza gelebilir, bunu hemen cevaplayayım. İletişimin hızı arttıkça -özellikle mobil tarafa kaydığından bahsediyoruz- mobil tarafa kaydıkça "LTE" dediğimiz teknolojiyle bu hızları karşılayabileceksiniz. LTE'de de IP'den başka şansınız yok. Her mobil cihazın bir IP adresi olacak. LTE geldiği zaman da bütün uygulamalar -hepimiz de kullanıyoruz bunu- akıllı telefonlara geçiyor. Şu anda dünya üzerinde IPv6 ve mobili birleştirip uygulama yazan firma sayısı çok kısıtlı. Bu konuda bizi bekleyen en büyük fırsat, hepimizin bildiği gibi mobil tarafa kayıyoruz, uygulamaları oradan kullanacağız, özellikle e-devlette dünya üzerinde çok da fazla örneğimiz yok. Ben yine bir Birleşmiş Milletler Raporunu okudum, o Birleşmiş Milletler Raporu'na göre 2010'la 2011 yılı arasında Türkiye 69'unculuktan 80'inciliğe düşmüş. Fakat bunun yanında UYAP gibi gerçekten dünyada eş benzeri olmayan uygulamalarımız da var. Bu uygulamaların mobil tarafa IPv6'yla birlikte geçirildiğini düşünürsek çok ciddi bir pazardan bahsediyoruz. IPv6 desteklemesi çok önemli çünkü LTE ve WMESH gibi teknolojilerle bütün mobil uç cihazları mecburen IPv6 çalışacak. IPv6 çalışan uygulamaları geliştirdiğimiz zaman bunu yurt dışında ülke olarak paraya çevirmemek için gerçekten çok böyle ağır davranmak gerekiyor. Bu konuda dikkatinizi çekmek isterim sizlerin.

Bir başka nokta -çok hızlı geçiyorum, kusura bakmayın- "bulut bilişim" de yeni yeni konuştuğumuz bir kavram. Evvelsi gün okuduğum bir makaleye göre, Amerika Hükûmeti bir araştırma yaptırmış, bu araştırmanın sonuçlarına göre 78,9 milyar dolarlık IT harcamalarının yaklaşık yüzde 12'sini bulut bilişim

sayesinde geri kazanmışlar diyeyim, böyle bir tasarruf söz konusu. Buna aslında bakıldığında zaman, 2015 yılı itibarıyla herkesin bulut bilişime yavaş yavaş geçeceği, 2020’de de taşınan verilerin yarısının en az bulut bilişim üzerinden olacağı aşîkâr. Ülkemize baktığımızda ise bu bizim için çok ciddi fırsatları barındırıyor kendi içinde, her şeyden önce bir tasarruf söz konusu. Bu rakamları derseniz sizlerle daha detaylı paylaşabilirim ama yine bir öngörüden bahsedeceğim size. Bizim, Avrupa’nın...

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Bulut bilişim nedir üstat?

NİL TÜRKİYE GENEL MÜDÜRÜ YÜCEL BAĞRIAÇIK – Bulut bilişim, kurumsal firmaların, devlet kurumlarının her birinin kendi başına yatırım yapmaktan ziyade ortak bir yatırım yapıp o yatırımdan programları, uygulamaları paylaşabilmeleri güvenli bir ortamdan. İşte Türkiye’ye baktığımız zaman her devlet bakanlığı kendi içinde bir yatırım yapıyor, bunun tek bir merkezde toplanıp bütün kurumların o merkez üzerinden bu işi alabilmeleri servis olarak. Bunun getireceği birtakım avantajlar var. Bir örnek vereceğim size, bu ölçülen bir rakam. Ben bunu çoğalttım, 10’la çarptım. 100 bin kullanıcı için yapılmış bir araştırma. 100 bin kullanıcının olduğu bir ortamı -farklı farklı kurumlar olabilir- siz bulut bilişime taşıdığınız zaman yaklaşık olarak 50 milyon dolarlık bir tasarruf sağlıyorsunuz sadece güçten ve uygulamalara vereceğiniz paralardan da bağımsız. Bunun en büyük avantajı, kullanıcılara uygulamaları farklı olarak paylaşırabiliyorsunuz. Örneğin, bir kullanıcı sadece Excel kullanabilir, bir kullanıcı Office PowerPoint’i kullanabilir gibi. Yani her kullanıcıya bütün uygulamaları satın almıyorsunuz, kullanıcıların ihtiyaçlarına ve görev tanımlarına göre uygulamaları paylaşırabiliyorsunuz. Bu uygulamada 1 milyon kullanıcı için düşünürsek bunu -ben bunu sadece işte Türkiye’deki kamu kurumlarında çalışan sayısı olarak öngördüm- 1 milyon kullanıcı için yaklaşık üç yılda 545 milyon dolarlık bir güç tasarrufu sağlanıyor. Bunun detaylarını derseniz sizlerle paylaşabilirim.

Bizi bekleyen bir başka nokta aslında ülkemizi de bekleyen uygulama fırsatları. Yaklaşık 1,5 milyon uygulamadan bahsettik. Bu uygulamaların 2015 yılı itibarıyla 280-300 milyar adet uygulama indirileceği öngörülmüyor. 2011 yılı sonu itibarıyla App Store’dan yaklaşık 25 milyar uygulama indirilmiş ve Apple bu uygulamalardan yaklaşık 100 milyon dolar para kazanmış. Bizim karşımızda duran pasta ise 280 milyar uygulamanın... “2 dolar” deseniz ortalama maliyetine yaklaşık 500 milyar dolarlık bir pazardan bahsediyoruz.

Yine özellikle tıp alanında uygulama sayısına baktım dün: App Store’da yaklaşık 60-70 bin civarında tıp uygulaması var. Bizim ülkemizdeki tıp sektörünün ne kadar geliştiğini siz çok daha iyi biliyorsunuz. Bu iki sektörü bir araya getirebilirsek bizim için ayrı bir gelir kapısı olacağını düşünüyorum ben çünkü bu pastadan özellikle IPv6’yla birleştirdiğiniz zaman henüz ortaya çıkan çok fazla sayıda firma yok. 2023’te biz eğer ilk 10’a girmeyi ya da başa güreşmeyi hedefliyorsak normal büyüme rakamlarımızla bunu yapmanın imkânı olmadığını düşünüyorum. Bunun yolunun çok doğal olarak İnternet teknolojileri olacağını düşünüyorum ben kişisel olarak.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Tıp uygulamasıyla neyi kastediyorsunuz?

NİL TÜRKİYE GENEL MÜDÜRÜ YÜCEL BAĞRIAÇIK – Örneğin, siz iPhone’nunuza bir aparat takıp işte tansiyonunuzu ölçebiliyorsunuz bugün, şekerinizi ölçebiliyorsunuz. Yeni nesil arabalarda direksiyondan nabız alan uygulamalar var; Ford’un ve Toyota’nın... Reklama girecek ama Ford ve Toyota firmaları 2016 yılında direksiyon simidinden nabız ölçüp doktora SMS’le veya telefonla o bilgiyi gönderme

çalışmaları var. Bunu deneysel olarak bitirdiler, seri üretime 2015, 2016'da başlayacaklar. Bu alan çok geniş bir alan. Bizim ülke olarak doktorlarımızın çok iyi olduğunu biliyorum ve düşünüyorum ben kişisel olarak.

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Doktorlara gerek kalmayacak bu gidişle.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Direksiyon başında kalp krizi geçirirse ne olacak?

NİL TÜRKİYE GENEL MÜDÜRÜ YÜCEL BAĞRIAÇIK – Bir başka nokta da hepimizin de bildiği gibi ömrümüz uzuyor; ortalama yaşam süresi Türkiye'de 65'lerden 70 küsurlara çıktı bildiğim kadarıyla, dünyada da 80'lere çıktı. Yaşlandıkça yerimizden kıpırdamadan bu hizmetleri almak hepimizin arzusu dolayısıyla tıp alanında özellikle ben bizim ülkemizden çok iyi firmalar çıkacağını düşünüyorum çünkü bu alana baktığınızda, dünyaya baktığınızda çok büyük fırsatları barındırıyor.

Bir tabloyu sizlerle paylaşmak istiyorum: Bu, şirketlerin market değerleri. Hepimiz biliyoruz, işte Apple'ı bugün satın almaya kalksanız yaklaşık 600 milyar dolar para vereceksiniz. Facebook'un 300 milyar dolar olduğu söyleniyor.

Ben yirmi beş senedir bu sektörde çalışıyorum. İşe ilk başladığımda işte IBM vardı, HP vardı; bu gibi firmalar altın değerinde firmalardı, fakat bu 2011 yılı market değerlerine baktığınızda birçok farklı firmayı göreceksiniz Rusya'dan, Çin'den. Bu yeni giren firmaların birçoğu bir-iki senelik geçmişi olan firmalar. Yandex'i siz hepiniz biliyorsunuz, bugün reklamlardan görüyorsunuz "arama motoru" diye; bir Rus firması. Bizim elimizdeki genç nüfus bunların çok daha iyisini yapabilecek nitelikte. Gerçekten çok dinamik bir nüfusumuz var, akıllı bir nüfusumuz var. Ben bu listede önümüzdeki yıllarda en az iki üç tane Türk firmasının olabileceğini düşünüyorum çünkü insanlar hep mobil tarafa kayıyor, bizim ülkemizin, 80 milyonluk ülkemizin hitap ettiği kitlede her türlü ürünü, uygulamayı deneyip çalıştırıp yukarıya, dışarıya pazarlayabilecek durumdayız. Bizim ülkemizde çalışan bir uygulama dünyanın her ülkesinde rahatlıkla çalışabilir, satılabilir duruma gelir. Ve yine mobil tarafa IT harcamalarını da eklerseniz 2,4 trilyon dolarlık bir pazardan bahsediyoruz. Benim kişisel kanaatim, bu pazardan pay almak gerçekten çok zor değil, yeter ki biz sizlerin sayesinde bu adımları atabilelim.

Son slaytım, IPv6'ya özellikle dikkat çekmek istiyorum. Maalesef Türkiye'de bu konuda benim kişisel fikrim -katılmayanlar olabilir- biz çok iyi yapıyoruz ama hep genellikle son dakikada bu işi gündeme getiriyoruz. Son dakika gelmeden yapacağımız strateji çalışmalarıyla IPv6'da -şu anda dünya üzerinde diğer ülkeler de yapmıyor bunu yani sadece Türkiye'den bahsetmiyorum, hiçbir ülkede bu konuda ciddi bir çalışma yok ama- karşımızda bir duvar var, biz bu duvara doğru hızla gidiyoruz. O konuda eğer akıllı davranıp onu paraya çevirebilecek uygulamaları geliştirebilirsek ben Türkiye için çok ciddi bir tanıtım olacağı düşüncesindeyim.

Sosyal medya fırsatları, o ayrı, onu eminim dinlediniz ama dünyada o tarafa doğru bir gidişat var. Bu konuda da ciddi ürünleri çıkarabileceğini düşünüyorum ben Türkiye'den.

Bir başka nokta, bu konuda, gerçekten sizin desteğinizle teknokentlerimizde çok güzel firmalarımız var. Bu firmaların desteklenip bu konudaki ürünleriyle ilgili öncelikle Türkiye'deki deneme çalışmalarına hız verilmesi. Ben destek derken maddi desteği kastetmiyorum. Birçok kuruma gittiğinizde, bir ürün geliştirdiğinizde bunu denemekten imtina ediyorlar. Eğer bunu önce Türkiye'de deneyip sağını solunu

düzeltiltikten sonra piyasaya çıkarabilirsek, az önce gösterdiğim tabloda en az üç dört tane Türk firmasının olacağını düşünüyorum ben.

Teşekkür ederim dinlediğiniz için.

BAŞKAN – Evet, Sayın Bağrıaçık' a çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Bağrıaçık' a soracağımız veya katkı sunacağımız bir şey var mı acaba?

Buyurun efendim.

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Önümüzdeki dönemde yani yakın veya uzak vade olarak söylemek isterim: Bilgisayar teknolojisinde bu sistemlerin gelişmesiyle beraber üniversitelere, okullara ihtiyaç olacak mıdır? Yani bir yerde işte mühendislik, tıpta mesela, bir cihazı takacaksınız, teşhisi ortaya koyacak. Yani o çok büyük MR cihazları, şu bu cihazlar falan gibi... Veyahut da inşaat mühendisliği konusunda gidip de bir sürü eğitim almalarına falan gerek kalmayacak. İşte, bilgisayar sistemine... Köprü yapmak istiyorsunuz, köprüyü sana yapıp verecek bilgisayar sistemleri falan. Ne diyorsunuz bu işlere?

NİL TÜRKİYE GENEL MÜDÜRÜ YÜCEL BAĞRIAÇIK – Ama onu yani bir örnek verdiniz, oradan cevap vereyim sorunuza. Ben düşünmüyorum. Sonuçta bu teknolojiye de yön verecek olan yine insan, insan faktörü. İşte sizin nabzınızı ya da şeker oranınızı yorumlayacak bir beyne ihtiyaç var.

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Beyin de orada işte.

NİL TÜRKİYE GENEL MÜDÜRÜ YÜCEL BAĞRIAÇIK – O beyni sizler yaratıyorsunuz. Sonucu yorumlayacak bir akla ihtiyaç var.

BAŞKAN – Reşat Bey' in önemi azalmayacak diyor, orada bir beyin var ama...

Reşat Bey tıp doktorudur.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – MR' ı çektirip yine size götürüyoruz Ağabey, sorun yok.

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Götürmene gerek yok.

Şimdi, esasında, o tam şey yapmadı... Şimdi burada iki adam mesela kendini yetiştirecek, orada bu işleri organize edecek. Bilgisayara her şeyini, MR' ını orada girmiş olacak. Doktora gelmesine gerek yok, bin tane doktora ihtiyaç yok, iki tane doktora ihtiyaç var, değil mi?

NİL TÜRKİYE GENEL MÜDÜRÜ YÜCEL BAĞRIAÇIK – Sayı tabii ki azalabilir ama yine o doktora ihtiyaç var.

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Fabrikalarda binlerce insanın çalışmasına gerek yok artık. Masanın üzerinden on kişiyle araba üretimleri yapacağız, evler yapabileceğiz, köprüler yapabileceğiz, o manaya geliyor gibi.

BAŞKAN – Yücel Bey, ben size şeyi sorayım: Siz dünyayı da dolaşan birisiniz ve çok dolaşıyorsunuz, onu biliyorum.

Şimdi, herkesin kullandığı arama motorları var. Ama özellikle Rusya, Güney Kore ve Çin kendi arama motorlarını oluşturmaya ilgili ciddi çalışmalar yaptı. Hatta, o herkesin bildiği arama motorundan daha öne çıkan, özellikleri olan birtakım arama motorları var. Herkes ne dediğimi çok net olarak anlıyor. Biz böyle bir şeyi başlatmak için nereden başlamalıyız? Yani, devlet diyelim ki "Hadi arkadaşlar." filan dedi. Hadi dediği zaman kimin, hangi pozisyonu alması gerekiyor? Yani bununla ilgili bir öneriniz var mı?

NİL TÜRKİYE GENEL MÜDÜRÜ YÜCEL BAĞRIAÇIK – Benim kişisel önerim, dediğim gibi, teknokentlerde değişik firmalar var yani yaratıcı firmalar var. Bu konuda özellikle bu firmalar desteklenebilir. Yani bu destekleniyordur mutlaka ama özellikle bence sizlerin komisyon olarak, sivil toplum örgütleriyle birlikte çalışarak bu firmaları çıkartabileceğimizi düşünüyorum ben. Bu desteklenebilir. Çünkü bizim en büyük sıkıntımız içerik. İnternet trafiğine bakarsanız, bizim Türkiye'nin İnternet trafiğinin yüzde 85'i, 88'i hatta, kimi noktada dışarıya doğru, dışarıdan talep ediyoruz. Hatta birçok konuda biz kendi firmalarımızla Türkiye'deki bazı nedenlerden dolayı dışarıda host etmeye çalışıyor kendi web sayfalarını, ürünlerini. Biz içeriği kendi tarafımıza çektiğimiz zaman, bu trafik doğal olarak içeri kayacaktır. Bu noktada da işte yerli arama motoru... Bize özel bir arama motoru çok rahatlıkla yapılabilir. Çünkü bizim insanımız genç insan, dinamik insan. Bu nüfus içerisinde yapılabilecek herhangi bir program ya da herhangi bir içerik, herhangi bir arama motoru bize özel... İşte "Vkontakte" diye bir firma var, ben daha önce bundan size bahsetmiştim. Bu, Rus firması. Rusya'ya özel bir program olduğu için sadece Rusça site ve şu anda piyasa değeri yaklaşık 200 milyon euro bu firmanın. Biz de Türkiye'ye özel, bize özel, bizim kültürümüze özel işte sosyal medyadan arama motoruna kadar ürünler geliştirebiliriz. Bu noktada da küçük firmaların, yaratıcı, teknokentteki küçük yaratıcı firmaların desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Bunlar birlikte araştırılabilir. Yani dışarıda sivil toplum örgütleriyle birlikte bu firmalar ziyaret edilip onlar desteklenebilir diye düşünüyorum ben.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Şahin.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Değerli Başkanım, ben de öncelikle sunumundan dolayı arkadaşımıza teşekkür ediyorum.

Şunu öğrenmek istiyorum: Bankalarda bir kısım havaleler gerçekleştiriyoruz. Mesela, Ankara'da Yapı Kredinin bir şubesinden Garanti Bankasının bir şubesine para transferi yaparken bu işlemlerin tamamını yurt dışından bir banka üzerinden veyahut da yurt dışından alınan bir bilgi sonucunda aktarıyoruz. Bunu direkt olarak aktarabilme imkânımızın olup olmadığı hususunda böyle bir çalışmanın... En azından, bu noktada çok ciddi manada aracılık hizmetlerinden dolayı paralar ödeniyor. Bunu sadece bankacılık hizmetleri açısından düzenleyebilecek bir imkânımız yok mu, varsa nedir, onu öğrenmek istiyorum.

NİL TÜRKİYE GENEL MÜDÜRÜ YÜCEL BAĞRIAÇIK – Teknik olarak var ama mesela Türk Hava Yolları biletleri için de biz yurt dışında bir yere para ödüyoruz. Kesilen her biletten belli bir miktar para gidiyor. Bu, benim bildiğim kadarıyla, uluslararası yapılan birtakım anlaşmalar gereği ama teknik olarak bunu gerçekleştirmek mümkün.

BAŞKAN – Sayın Bağrıaçık'a çok teşekkür ediyoruz.

O zaman, anayasaya nasıl bir hüküm koyalım ki bu Yücel Bey'in söylediği hedeflere, cumhuriyetimizin yüzüncü yılında ulaşacak hedeflere ulaşalım deyip Alternatif Bilişim Derneğine geçelim.

Kim yapacak sunumu?

ALTERNATİF BİLİŞİM DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ RIZA KELEŞ – Ali Rıza Keleş, Alternatif Bilişim Derneği.

BAŞKAN – Mutlu Hanım da sizin üyeniz değil miydi? Niye yok Mutlu Hanım?

ALTERNATİF BİLİŞİM DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ RIZA KELEŞ –
Maalesef, dersiyle çakıştı, o yüzden gelemedi.

BAŞKAN – Bize çok sitem etti, kendisi yok.

Lütfen sitemlerimizi, yüksek tondaki sitemlerimizi iletin lütfen Mutlu Hanım’a.

ALTERNATİF BİLİŞİM DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ RIZA KELEŞ – Herkese merhaba.

Ben de teşekkür ederim bu fırsatı verdiğiniz için.

Bugün size İnternet için teknososyal politika önerilerimizi anlatmaya çalışacağım.

Biz komisyonunuzun oluşturulmasına dönük olan, o sonradan gelen araştırma önerilerini okuduk ve oradan yola çıkarak Türkiye’de yapılmış bazı bilimsel çalışmaların bulgularını ve sorun tespitlerini aktaralım istedik ve bu bulguları temel alan çözüm önerilerini ve bizim kendi çözüm önerilerimizi anlatmaya çalışacağım.

İlk araştırmamız, Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Projesi, EU Kids Online diye de bilinir. 2009-2011 yılları arasında 25 Avrupa ülkesinde gerçekleştirilen bir araştırma. Her ülkeden 9-16 yaş arasında bin çocuk ve ailesi katılıyor bu projeye. Projenin amacı da çocuklar ve çevrimiçi teknolojiler konusunda Avrupa çapındaki sosyal, kültürel ve düzenleyici etkilerini, bunlardan kaynaklanan çevrimiçi fırsatlar ve riskleri, bunlara karşı politikalar geliştirmeyi ve çevrimiçi güvenlikle ilgili politikaların geliştirilmesini amaçlıyor.

Haziran 2010 döneminde yapılmış, Türkiye çapında, kentsel ve kırsal bölgede, bu çok önemli. Kırsal bölgelerde genelde araştırmalar maalesef pek yapılmıyor ve 9-16 yaş arası 1.018 çocuk ve ebeveynle evlerinde yüz yüze görüşmeler yapılıyor.

Bu çalışmanın en önemli bulgusu, Türkiye, Avrupa’daki diğer ülkelerle karşılaştırıldığında düşük kullanım, düşük risk grubuna giriyor. Bunu birazdan daha detaylı açacağız.

Ayrıca, tüm Avrupa ülkeleri içinde Türkiye’deki ebeveynler İnternet’i en az kullanan ve İnternet hakkında en az bilgiye sahip olan grup.

Ebeveynlerin sadece yüzde 36’sı, çocuklarıyla onları rahatsız edecek durumlarla karşılaştıklarında ne yapmaları gerektiği hakkında konuşmuştur. Çocuklar daha ziyade arkadaşlarıyla konuşuyor ve çocukların yarısı da böyle durumları kimseyle paylaşmıyor.

Çalışmanın yine önemli bulgularından bir tanesi, İnternet’i ilk kez kullanma yaş ortalaması ülke bazında Türkiye’de 10 olarak bulunuyor, ortalamada 9.

Türkiye’de çocukların yüzde 49’unun sosyal paylaşım sitesinde hesabı bulunuyor. En başta Hollanda var, yüzde 80’le. Türkiye yüzde 46’dan önceki ülke.

Bu slayt çok önemli. Bizim üzerinde özel olarak durduğumuz ve altını çizdiğimiz konu bu. 11 yaş üzerindeki çocukların dijital okuryazarlık göstergesi. 8 puan üzerinden hesaplanmış. Birazdan size o 8 puanla nasıl hesaplandığını da göstereceğim. Türkiye’nin notu 2,6.

BAŞKAN – En başta Finlandiya mı var?

ALTERNATİF BİLİŞİM DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ RIZA KELEŞ – Evet, en başta Finlandiya var; 5,8.

8 puan da şuna göre belirleniyor, Dijital beceri kriterleri:

1. Haberleşmek istemediğiniz bir kişiden gelen mesajları engelleme
2. İnternet güvenliğinin nasıl kullanılacağıyla ilgili bilgi bulma
3. Bir web sitesini sık kullanılanlara ekleme
4. Sosyal paylaşım ağı profilinde gizlilik ayarlarını değiştirme
5. İçerdiği bilginin doğruluğuyla ilgili farklı web sitelerini kıyaslama
6. Ziyaret edilen site kayıtlarını silme
7. İstenmeyen reklam ve spam e-postalarını engelleme
8. Filtre ayarlarını değiştirebilme.

Maalesef bizim çocuklarımız bunlardan sadece 2,6'sını yapabiliyor.

Türkiye'deki İnternet kullanımı zaten 15-25 arasında yoğunlaşıyor.

Bu da az evvelki rakamın yine göstergesi.

Bakın, Türkiye soldaki grafikte, en solda bir âdeta ayrık otu gibi en solda yer alıyor.

Her gün İnternet kullananlar Türkiye'de yüzde 30'un biraz üzerinde. Çevrimiçi beceri sayısı da 2,6 yine. Diğer ülkeler daha yukarılarda, daha sol tarafta yer alıyor.

Yine ortalama çevrimiçi faaliyet sayısı yani günde işte Türkiye'de 6,3 gibi bir çevrimiçi faaliyet sayısı var ama dijital becerimiz 2,6. Finlandiya, dediğiniz gibi, Hollanda, İngiltere, onlar daha üst grupta yer alıyor.

Bu grafikte yine bir veya daha fazla risk faktörünü deneyimlemiş olanlar yani riskle karşılaşmış olanlar. Türkiye her gün İnternet'i kullananlar arasında yine yüzde 30'un biraz üzerinde ve riskle karşılaşanlar da yine yüzde 30'un üzerinde. Diğer ülkelerde de daha fazla kullanım var ve daha fazla risk var. Yalnız risk ve zarar arasında bir fark var: Riskle karşılaşabiliyorsunuz ama zarar görmeyebiliyorsunuz, eğer bilinçli kullanabiliyorsanız.

Evet, projenin yine bulduğu çevrimiçi olanaklar ve riskler. Olanaklar kısmında, küresel enformasyona erişim, eğitim kaynakları, eski ve yeni arkadaşlar için toplumsal ağlar, eğlence, oyunlar, kullanıcı türevli içerik üretimi, yurttaş katılımı/ politik katılım, kimliğin ifadesinde mahremiyet, topluluklarla bağlar/ aktivizm, teknoloji uzmanlığı ve okuryazarlığı, kariyer gelişimi veya istihdam, kişisel/ sağlık/ cinselliğe dönük tavsiye, uzman grupları ve fun siteleri, uzaktakilerle deneyim paylaşımı.

Riskler konusu da sağ tarafta: Yasadışı içerik, pedofillerin ve yabancıların varlığı, aşırı veya cinsel şiddet, diğer zararlı veya saldırgan içerikler, ırkçı/ nefret söylemi ve aktiviteleri, reklam/ aşırı ticari ikna, taraflı/ yanlış enformasyon, kişisel bilginin istismarı, siber zorbalık, kumar, finansal suçlar, yine kendine zarar, mahremiyetin ihlali ve yasadışı aktiviteler.

Yine bu önemli bir bulgu, altını çizmek istiyoruz. İnternet okuryazarlığıyla ilgili beceriler ölçüldüğünde, 9-16 yaş arasındaki çocukların çok azının bu becerilere sahip olduğu görülmüştür.

Yine deminki bulguları özetleyecek olursak "Türkiye düşük risk, düşük kullanım" ülkesi durumundadır. Yani kullanım az, dolayısıyla risk de az.

Burada kullanım azlığı, sayısal uçurum olgusunu hemen anımsamak gerekiyor. Türkiye'de yaş grupları arasında, sosyoekonomik durum farklılıkları arasında, eğitim ve cinsiyet faktörleri arasında önemli

sayısal uçurumlar var. Dolayısıyla bu da kullanımın azlığı konusunda önemli bir faktör. Birazdan sayısal uçurumla ilgili başka veriler de paylaşacağız.

Kadın-erkek ve kent-kır arasındaki sayısal uçurum devam etmekte. Bilgisayar ve İnternet kullanım oranları 16-74 yaş grubundaki erkeklerde yüzde 56,1 ve yüzde 54 iken kadınlarda yüzde 36 ve yüzde 35 yani neredeyse yarı yarıya. En yüksek olduğu yaş grubu da 16-24 arası.

Oranların hepsi tüm yaş gruplarında erkeklerde daha yüksek.

Bilgisayar ve İnternet kullanımı –bu da kent ve kır arasındaki fark- kentsel yerlerde yüzde 54 ve yüzde 53 iken kırsal bölgelerde yüzde 26’ya yüzde 25. Bu da TÜİK rakamlarıydı. Burada da kocaman bir uçurum gözler önünde ve kadınların yine her eğitim düzeyinde ve her kategoride daha az kullandığı da yine istatistiklere yansımış.

Projeden bu da. Türk çocukları ve aileleri İnternet’te güvenlik becerileri ile dijital okuryazarlık becerilerini arttıracak eğitsel önceliklere gereksinim duymaktadır. Bu eğitsel öncelikler sadece hükümet tarafından değil sivil toplum örgütleri, medya, üniversiteler dâhil diğer eğitim kurumları tarafında temin edilmelidir.

Birçok AB raporunda ve toplantısında belirtildiği üzere, hükümetin İnternet’i sınırlama ve sansürleme müdahalesi yurttaşlar için güvenli bir İnternet temin etme yolu değildir. Türkiye yurttaşları için güvenli çevrimiçi ortam için daha demokratik çözümlere geliştirmelidir. Bu da sonuç önerilerinde, Ekim 2011.

Bununla ilgili birkaç şey daha: Türkiye’de çocukların ve ailelerinin İnternet güvenliği ve sayısal okuryazarlık konularında eğitilmeleri gerekiyor.

Bu konudaki çabalar sadece devlet tarafından değil, sivil toplum örgütleri tarafından geliştirilmeli.

İnternet’in güvenli kullanımı konusunda kolay kullanılabilir yazılımlar, eğitim materyalleri ile çevrimiçi eğitim siteleri hazırlanmalı.

Okullarda da derslerin içine konu ile ilgili içerikler eklenmeli.

Türkiye’de güvenli İnternet konusunda devletin çalışmaları ağırlıklı olarak istenmeyen içeriğin kısıtlanması üzerine yoğunlaşmıştır. Bunun altını çiziyoruz.

Türkiye, vatandaşlarına güvenli İnternet sunmak için daha demokratik yöntemler geliştirmek zorundadır, projenin önerileri.

Raporun tümüne bağlantıdan da erişebilirsiniz. Türkiye’de ODTÜ’de yürütülüyor. Sunum önünüzde var zaten. Sonia Livingstone projenin yürütücüsü, Türkiye’de de Kürşat Çağıltay, ODTÜ’de Eğitim Fakültesinde.

Bir başka araştırma, Civicweb. Bu da Avrupa Komisyonu VI. Çerçeve Programı tarafından yurttaşlık ve yönetim teması altında 2006-2009 yılları arasında “İnternet, gençlik ve sivil/politik katılım” başlıklı proje Türkiye’de yürütülüyor.

Türkiye’de gençlik alanında İnternet’in sivil ve politik katılıma etkisini masaya seren ilk çalışma. Projenin ayrıntılı bulgularına, alanda çalışan akademisyen ve uzmanların katkılarıyla ortaya çıkan “Katılımın e-hâli” bu bir e-kitap, bunu da biz dernek olarak yayımladık. Yine aşağıdaki bağlantıdan tüm projenin bulgularını ve sonuçlarını edinebilirsiniz.

Türkiye’den de İstanbul Bilgi Üniversitesi proje ortağı.

10 adet 5-6 kişi katılımlı odak grup ve 1.238 katılımcıyla anket yapılmış yine projede. Bulgu şu: Türkiye’de kullanıcı odaklı nitelikli içerik üretimi gereklidir. Az evvel yapılan sunumda da aynı şey vardı, sizin sorunuz üzerine. En büyük sıkıntı içerik. Yüzde 88 biz indiriyoruz. Bağlantı hızlarımız da 8 megabit indiriyorken 1 megabit upload edebiliyoruz maalesef yani 8 tüketiyorken 1 tane üretiyoruz, dolayısıyla projenin bulgusu çok önemli.

Öneriler: Kamuya açık İnternet erişim merkezlerinin artırılması, İnternet erişiminin ucuzlaması ve hızlanması, erişimin yaygınlaştırılması ve sayısal uçurumun önlenmesi.

Evde İnternet kullanımı, 77,9 Türkiye’de gördüğünüz gibi. Diğer ortak ülkelerin gerisinde görülse de 15-25 yaş grubu için oldukça yüksek oranda evden erişim gerçekleştiği söylenebilir yani Türkiye’nin biraz durumu bu konuda özel.

Yine, bir önceki projeye ortak bir bulgu bu da. 2006-2009 yıllarında Türkiye’de 15-18 yaş grubunun ortalama altı yıllık İnternet deneyimi var. Bu da İnternet kullanım yaşının yine 10’a tekabül ettiğini gösteriyor. Bir önceki projedeki bulguyla örtüşüyor.

Gençler İnternet’te neyle ilgileniyor? Yine projenin bulguları. Macaristan, işte İsveç, Hollanda, Türkiye, İngiltere, İspanya, Slovenya var. Daha çok müzik, film, haberler sol tarafta, en ilginç web sitesi. En az ilginçlerin arasında hükûmet, uyuşturucu, dini siteler, siyasi partiler, sanal oyun, romantizm, çöpçatan siteleri, siyasi partiler, porno, uyuşturucu gibi siteler listelenmiş.

E-katılım konusu da Türkiye’nin burada öne çıktığını görüyoruz. E-katılım, sivil ve siyasal tartışmalara katılmak, çeşitli imza kampanyalarına destek olmak, ilgili e-postaları iletmek olarak tanımlanabilir. Türkiye 9,2’yle en önde.

Size son yeni bir araştırmadan söz etmek istiyoruz. Nisan 2012 bu araştırma da. TÜBİTAK Sobag araştırması. “İnternet Mecraları, Kanaat Oluşumu ve Dolasıımı: Kamusal ve Mahrem Arasında” başlığı.

Proje kodu orada, TÜBİTAK’tan bakılabilir.

Toplumun yaş, cinsiyet, eğitim ve sosyoekonomik statüleri açısından farklı kesimlerinden 900 kişi ile Ankara, İstanbul ve İzmir’de gerçekleştirilen bir anket çalışması.

Buna göre İnternet’te seyirciler, sosyalleşiciler, faydalanıcılar, araştırmacılar, toplayıcılar, üreticiler ve eleştiriciler diye gruplara ayrılıyor İnternet kullanıcıları.

Yine maalesef yüzde 83,1’le seyirciler en önde yani yine içerik üreten daha alttaki kategoriler gördüğünüz gibi daha düşük.

Sanal uzamdaki tipoloji dağılımına bakıldığında, Türkiye’deki İnternet kullanıcısının seyirci niteliğinin daha ağır bastığı görülmekte.

Kullanıcıların yüzde 83’ü seyirci tipolojisine dâhil oluyor.

Seyirciler de genelde İnternet’te sörf yapıyor, e-posta alıp gönderir, arama motorlarını kullanır, haber okur ve blogları takip ediyor.

ERDAL AKSÜNGER (İzmir) – Birkaç slayt öncesindeki veriler doğru olmayabilir. Şimdi, siz, İnternet’te araştırma yapılırken beşte 1’i çöpçatanlık üzerine kuruluydu. Burada en az ilgi çekenler içerisinde

görünüyor. Bence yanlış bir kitleye sormuşlar o zaman. Örneklem yanlış olabilir. Türkiye’de en az ilgi çeken web siteleridir diye söyledikleri şeyler doğru olmayabilir, Türkiye için.

YRD. DOÇ DR. ASLI TELLİ AYDEMİR – Çok pardon, araya girmek zorundayım.

Projenin araştırmacısıyım ben çünkü.

Şöyle, örneklem yanlış seçilmiş diye bir şey söyleyemeyiz, yani öyle bir bulgu da bulanamayız ama şöyle bir tespit yapabiliriz belki o konuda: Çevrimiçi uygulanan bir anket olduğu için bu, bir kere, zaten işte dijital okuryazarlık seviyesi belli bir düzeyi tutturmuş, belli bir düzeye gelmiş 15-25 yaş arası gençlik mutlaka o anketi doldurmuştur çünkü bayağı sabır gerektiren bir anketti. Bir de tabii şöyle bir tespitte de bulunabiliriz: Özellikle, ne olursa olsun, çevrimiçi doldurulmuş bir anket olsa bile araştırmacının örneklem üzerinde belli bir baskısı olabiliyor yani bu zihniyet baskısı olabiliyor.

BAŞKAN – Yöntem farklılığı da var herhâlde. Yani şurada mesela “Türkiye’de güvenli İnternet konusunda devletin çalışmaları ağırlıklı olarak istenmeyen içeriğin kısıtlanması üzerine yoğunlaşmıştır.” diye bir kaydınız var ya belki yani o yöntem farklı olabilir.

YRD. DOÇ DR. ASLI TELLİ AYDEMİR – Evet, ondan da kaynaklanabilir.

ERDAL AKSÜNGER (İzmir) – Baktığınızda çok şey bir kitle o zaman yani çok bilinçli bir kitlenin en ilginç bulunduğu web sitelerinin hepsi çok müthiş, güzel çıkıyor yani.

YRD. DOÇ DR. ASLI TELLİ AYDEMİR – Aynen öyle çünkü akademisyen, araştırmacı da onu duymak istiyor. Bir bakıma anketi dolduran o yüzden de öyle bir veri vermiş oluyor.

Orada yalnız ilgi çeken, üstünde durmadığımız tek bir bulgu vardı, Türkiye için önemli olan bence: Türkiye’de mesela siyasi partiler en az ilginç bulunan web sitelerine sahip değil. Diğer ülkelerde genelde öyle bulacaksınız. Çünkü geleneksel siyasi katılım parametreleri de çok düşük çıktı diğer ülkelerde. Oysa Türkiye’de 15-25 yaş grubunda hâlâ yüksek geleneksel siyasi katılım parametreleri ve en az ilginç bulunan web siteleri arasında değil. Belki bu bizi başka bir yere götürebilir ve önemli bir veri sunabilir.

Teşekkürler.

ALTERNATİF BİLİŞİM DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ RIZA KELEŞ – Maalesef eleştiriciler İnternet kullanıcıları arasında küçük bir azınlık, yüzde 16.4. Eleştiriciler İnternet’teki içeriği izlemekle kalmazlar yorumlarlar ve tartışırlar; sadece haber almazlar, haber de eklerler. İnternette yüklenmiş içerikleri puanlarlar ve yorumlarlar.

İnternet kullanım sıklığı skalası “ya hep ya hiç” arasında gidip gelmektedir. Yine projenin bulguları yani İnternet kullanmaya başlayan kişi her gün İnternet’e giren kişiye dönüşmektedir ve İnternet’i “nadiren” kullananlar hiçe yakın.

Bununla birlikte kullanım sıklığına eşlik eden bir derinlikten bahsetmek mümkün değil.

Düzenli İnternet kullanıcısı, demokratik kamusalılığın belkemiğini oluşturan İnternet’i tartışma için kullanma alışkanlığından yoksundur.

Düzenli İnternet kullanıcısı İnternet’i yoğun bir şekilde izler ama içerik üretmekten kaçınır.

Bu da önerileri araştırmayı, yeni araştırmaların yapılmasını ve bu tip araştırmaların tekrar edilmesini öneriyor.

Bu bulguları değerlendirdiğimizde, Türkiye İnternet'in kullanımında kamuoyunda çok da tartışılmayan farklı sorunlar tespit edilmiştir. Örneğin, "İnternet'te demokratik bir tartışma kültürü yok." diyor araştırmanın sonucunda, değerlendirme kısmında.

İrkçi, mezhep ayrımcı, cinsel kimliği aşağılayan ve küçük düşüren nefret söyleminin varlığına işaret ediyor.

Kullanıcılarının gerçek yaşamdaki kimliklerine yakın hatta benzer kişilerle iletişim kurmaları ve farklı olana tahammülsüzlükten söz ediyor.

İnternet'in üretici amaçla kullanılmaması sorununun altını yine tekrar tekrar çiziyoruz.

ERDAL AKSÜNGER (İzmir) – Bunun sosyolojik altyapısına bakıldı mı? İrkçi söylemler, diğer cinsel birtakım işte aşağılamalar falan tarzı... Şey mi mesela, adam kendini orada gizleyebildiğini düşünerek bunu rahatlıkla İnternet'te ifade ettiğini mi söylüyor? Öyle bir şey mi sizce?

ALTERNATİF BİLİŞİM DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ RIZA KELEŞ – Tabii, bu konuda biraz daha rahat davranıyor olmasını getiriyor olabilir ama sonuçta yine gerçek hayattan kökleniyor sorunlar. Yani neticede mezhep ayrımcılığı, ırkçılık, aşırı milliyetçilik gerçek hayatta var olduğu için İnternet'te daha kolay yer bulabiliyor ve dolayına daha kolay iletebiliyor, bir e-postayla, bir şeyi beğenerek ya da beğenmeyerek.

Burada özellikle altını çizdiği şey, kullanıcıların kendilerine benzeyenlerle birlikte saf olmaları yani daha çok birlikte olmaları. Yani orada bir yine hızlı bir saflaşma. Mesela, twitter'da çok görüyorsunuz. Bir konunun çok trend olması ve grupların aynı konu etrafında birkaç gruba birden hemen ayrılabilmeleri, taraf olabilmeleri gibi. Biraz orada benzeşimden söz etmiş.

Burada yine bir parantez açacağız. Burada BM'nin İnsani Gelişme Raporu'ndan bahsedecek, Melih Hocamız hemen.

DOÇ. DR. MELİH KIRLIDOĞ – Ben birkaç slayt üzerinden gidip sonra tekrar Ali Rıza Bey'e aktaracağım.

Şimdi, bu birkaç slayt asıl olarak Türkiye'nin teknoloji ve İnternet konusundaki global durumu hakkında bir fikir veriyor. Bunun için işte Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Raporu İndeksi var. O, biliyorsunuz, her sene yayınlanıyor, her sene ayrı bir temayla yayınlanıyor. Genel olarak tarafsız ve güvenilir olduğu kabul ediliyor. Her yılki raporun sonunda insani gelişme indeksi oluyor. Bu indeks asıl olarak ekonomik ve sosyal verilerden oluşuyor. Ekonomik veriler, işte kişi başına düşen gelir, gelir eşitsizliği gibi onlarca değişik parametreyi içeriyor.

Sosyal veriler: Ortalama yaşam süresi, okuryazarlık oranı, çocuk ölüm oranı, bebeklerde, doğumda ölüm oranı gibi yine onlarca parametreyi oluşturuyor. Bunların hepsinden bir değer çıkıyor, sıfır ile 1 arasında ve ülkeler o değere göre en yüksek yaşam kalitesinden en düşük yaşam kalitesine göre sıraya diziliyor.

Türkiye'nin durumu açıkçası pek parlak değil, işte orta hâlli bir ülke gibi. 2001'de 162 ülke arasında 82'nci; 2002'de 85'inci; 96, 88, 99 diye gidiyor. En son 2001'de yayımlandı. 187 ülke arasında ülkemiz 92'nci durumda.

2007 ve 2008 raporu içindeki tablolardan biri çok ilginç. Ülkedeki teknoloji üretimi ve kullanımıyla bu teknolojinin yayılmasını içeriyor bu tablo. Aslında 2001 İnsani Gelişme Raporu, asıl olarak teması teknoloji ama o biraz eski olduğundan onu almadım, sadece 2007-2008 raporunu aldım. Onun içeriği asıl olarak mevsimsel değişme, işte sera gazı etkileri falan ama 13'üncü tablo çok ilginç. Burada global olarak ülkemizin durumunu, teknoloji konusundaki durumunu o tablodan görebiliyoruz. 2005 yılı itibarıyla Türkiye istatistiklerini almış tablo ve bunu teknoloji kullanımıyla teknoloji üretimi şeklinde 2'ye bölmüş. Teknoloji kullanımında hatlı telefon bin kişide 263 kişi kullanıyor, cep telefonunu bin kişide 605 kişi kullanıyor. 2005 dediğim gibi bu değerler. İnternet kullanıcısı 222/1.000 kişide. Bunlar fena değil gibi gözüküyor fakat teknoloji üretimi gerçekten çok kötü. Patent sayısı 1 milyon kişide 1 sadece. Lisans gelirleri ABD doları cinsinden sıfır değil, sıfır görünüyor ama işte 3-5 sent, öyle diyelim, yuvarlayınca sıfır oluyor.

ARGE harcamaları, gayrisafi millî hasılaya oranı yüzde 0,7 ve araştırmacı sayısı 1 milyon kişide 341. Şimdi, bu değerlerde teknoloji kullanımı ve teknoloji üretiminde kendimizi dünyayla karşılaştırsak bu teknoloji kullanımıyla üretimi arasındaki farkı daha da derinleştirici bir tablo görüyoruz. Teknoloji kullanımında hatlı telefonda 263'tü Türkiye'de, bin kişiden 263'ü kullanıyor. Dünya ortalaması 195. Cep telefonunda 605, dünya ortalaması 432, İnternet kullanıcısında yine dünya ortalamasının üzerindeyiz. Fakat üretiminde -o, az önceki tablo daha da kötüleşiyor burada- patent sayısı Türkiye'de 1, dünya ortalamasında 61. Amerika, Japonya'ya falan hiç bakmayalım çok moralimiz bozulacak. Lisans gelirleri yine 0, dünya ortalaması 31 dolar. ARGE harcamaları gayrisafi millî hasılanın yüzde 0,7'si, dünya ortalamasının yüzde 0,9'u. Fakat TÜBİTAK'ın son zamanlarda epey atılımı var, bu 0,7'nin daha fazla olduğunu şu anda biliyorum. Araştırmacı sayısı 341, dünya ortalaması 245.

Sonuç olarak diyebiliriz ki: Türkiye dünya teknoloji pazarının "yıldız ülkesi" ve bir şeyler yapılmazsa hep böyle kalmaya mahkûm yani iyi bir pazar, başka bir şey değil ve gerçekten elim bir tablo.

Bu genel olarak teknoloji tabii bilgisayar ortamını da içeriyor. Artık teknoloji deyince bilgisayar ortamı ve İnternet'i içeriyor. Bunların biraz daha ayrıntısına girersek elektrik gibi her türlü mal ve hizmet üretiminin her aşamasında artık bilgi işlem teknolojileri var, yani bilgisayar gerçekten her yerde.

Burada ekonomik yarar ve zararlar aslında genel olarak hani bir hayranlık bulutunun arkasında insanlar çok fazla sadece İnternet'e girip gazete okumayı yapıyorlarsa bu teknolojiye çok büyük önemler atfediyorlar. Halbuki böyle bir şey değil yani bilgisayar ne verirsiniz onu alır. Tamam iyi bir şey de, bir eleştirici gözle bakacak olursak birtakım falsoları da var bilgisayarlaşmanın. Mesela, verimlilik paradoksu, "productivity paradox" diye, "Solow" diye Amerikalı Nobel ödülü bir akademisyen tarafından ortaya atılmış bir kavram. Sonra Brinston diye çok tuhaf bir ismi var adamım telaffuz edemiyorum, onun tarafından geliştirilmiş. Verimlilik paradoksu dediğimiz şey bu Solow'un 1987 New York Times'ta yazdığı bir makale üzerinden geliştirilmiş. Solow: Verimlilikten mikro alandaki şirket ortamındaki verimliliği kastediyor. "Bilgisayarlar her yerde. Fakat verimlilik istatistiklerinde görülüyor." diyor 1987'de. Yani bilgisayarların verimliliğe katkısı 1987 itibarıyla sorunlu. Bu, daha sonraki yıllarda, on yıllarda epey değişiyor -gerçekten o dönemde öyle bir sorun var- ama şimdi bilgisayarların üretim ortamında şirket verimliliği anlamında katkılarının gelişmiş ülkelerde varlığını hiç kimse inkâr etmiyor, gerçekten çok önemli bir katkısı var

verimliliğin fakat bu bizim gibi ülkelerde hâlâ bir soru işareti. Yapılan birçok araştırma çelişkili bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde. Bazı araştırmalara göre büyük oranda katkı var, bazı araştırmalara göre katkı yok. Fakat her hâlükârda bu bir öğrenme süreci yani bilgisayar aldım, tuşa dokundum bana her şeyi verecek gibi bir yaklaşım pek anlamlı değil. İnsanlar gelişmiş ülkelerde öğrendiği gibi, o süreçten geçtiği gibi, bizim gibi ülkelerde de öğreniyorlar.

Makro ve mikro işletme planındaki yararlardan bahsetmek lazım. Mikro planda ölçüm daha kolay fakat makro planda ölçüm gerçekten çok zor. Yani bilgisayar aldınız, bunu çocuklara verdiniz, bu, toplumsal yarara ne kadar katkı yapıyor? Olağanüstü bir zor ölçme yani böyle bir şey mümkün değil. Genel olarak insanlar iyi bir şey olduğunu hissediyorlar, bir katkının olduğunu hissediyorlar ama ne kadar katkı? Ölçmek mümkün değil. Ama mikro planda ölçüm daha kolay. Bunun için işte Amerika Birleşik Devletleri'nde bir araştırma yapılmış, bir banka işleminin bankaya maliyeti: Eğer müşteri bu işi şubeden yaparsa bankaya maliyeti 1,07 dolar, ATM'den yaparsa 0,27 dolar, İnternet'ten yaparsa 1 sent. Gerçekten olağanüstü çarpıcı bir verimlilik sunuyor bankaya.

Şimdi, burada tabii yine her yönüyle bakmak lazım işe. Bu bankaya maliyet ama bu işin toplumsal maliyeti ne? Şubelerin kapanmasıyla işsizlik. Diğer yönden -biraz daha derinleşirsek- toplumsal maliyeti ne? Banka kullanıcısının gidip bankalarda kuyruk beklememesi. Gerçekten, İnternet'ten önce ben bankaya gidiyordum, iki saat, üç saat kuyrukta bekliyordum, millet birbiriyle kavga ediyordu "Sen önce geldin, ben önce geldim." diye. Ölçülmesi zor ama toplumsal bir maliyet.

Sosyal yararlar ve zararlar olarak bakacak olursak İnternet'in de her alet gibi yararları ve zararları var. Ölçmek çok zor ya da imkânsız derecede zor sosyal yararları ve zararları. Örneğin, İnternet vasıtasıyla sosyal-siyasal örgütlenme çok önemli olmaya başladı biliyorsunuz bu Arap Baharında özellikle Tunuslulara göre yarar kendi ifadeleriyle "hırsız diktatör" diyelim onu alaşağı ettiler ama Bin Ali'ye göre zarar İnternet.

Teknolojiyi kullananlardan daha fazla onu üretenlere fayda var. Yüksek katma değerli mal satışı. İşte şu cep telefonu, hepimizde var cep telefonu. Bu cep telefonu Türkiye'de üretilmiyor. Dışarıdan satın alınan cep telefonları için her sene dışarıya ödenen para 1.5 milyar dolar. Gerçekten, çok büyük bir para.

Gözetim-denetim yani burada yaptığınız her şey, İnternet üzerinde yaptığınız her şey bir iz bırakıyor. Dolayısıyla işte siz gözetlenip, denetleniyorsunuz yurt dışından.

Eğitimin bilgisayarlaşması yarar olarak bakacak olursak, bu konuda çeşitli bileşenler var, donanım var, yazılım var, eğitimcilerin eğitilmesi var ve içerik var. Bunların hepsi anlamlı bir bütün oluşturursa ancak yarar maksimum olabiliyor. Yoksa sadece işte tableti alıp çocuğa vermenin hiçbir anlamı yok, gerçekten hiçbir anlamı yok. Çocuk alıyor onu ne yapacağını bilemiyor, bitti. Donanım en kolay dolayısıyla yani parayı bastırıyorsunuz donanımı alıyorsunuz, tableti çocuğa veriyorsunuz, en kolay ancak diğer bileşenlerin yokluğunda en etkisizi.

Yine, Türkiye'nin durumuyla ilgili bir istatistik var burada, bu da çok önemli bir istatistik -biraz eski ama oranlar çok değişmedi- yani Türkiye'nin OECD içindeki durumu çok fazla değişmedi işte İsveç'in, Avustralya'nın, Yeni Zelanda'nın değişmedi dolayısıyla bugün için geçerli olduğunu düşünebilirsiniz 1997 yılı itibarıyla olmasına rağmen.

Şimdi, burada Türkiye en geride. Bu bilgi işlem teknolojilerinin çeşitli unsurlarına yapılan harcamaları içeriyor. Harcama, Türkiye...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – 1997 yılından sonra hiçbir veri yok mu?

ALTERNATİF BİLİŞİM DERNEĞİ TEMSİLCİSİ DOÇ. DR. MELİH KIRLIDOĞ – Ben bulamadım. Muhtemelen vardır ama ben bulamadım. Ama çok fazla farklı olacağını zannetmiyorum yani üç aşağı beş yukarı böyledir.

Şimdi burada yani OECD'ye göre oldukça geri bir durumdayız harcama olarak bu görülüyor ama buradan daha vahim bir durum bileşenlerin durumu. Koyu mavi IT donatımına yani bilgisayar donanımına harcanan parayı içeriyor. Açık mavi servis ve yazılıma harcanan parayı içeriyor. Beyaz da iletişim cihazlarına, işte cep telefonlarına diyelim harcanan parayı içeriyor.

Şimdi, burada aslında beyaz ve koyu mavi donanım olarak, ikisi de donanım olarak düşünülebilir, değerlendirilebilir. Donanımla yazılım arasındaki fark ortaya çıkıyor. Burada yazılımın bizde oransal olarak harcamalarda çok küçük bir pay içerdiğini görüyoruz. Fakat yukarı doğru çıktıkça yazılım oransal olarak diğerlerinin arasında daha fazla paya sahip. Bu bir ülke içindeki teknolojik olgunluğu gösteriyor yani donanım parayı bastırıp alıyorsunuz ama yazılımı da parayı bastırıp alıyorsunuz ama belli birim donanımdan maksimum yararı elde etmek için onu yazılımla değerlendirmek lazım, o konuda ciddi bir eksiklik var memlekette.

Bu kısmın hülasesi bence İnternet ve bilgi işlem teknolojileri görmezden gelebileceğimiz bir olgu değil. Bunlara tavrımız kaçmak veya saklanmak değil onlardan yararlanmak olmalıdır çünkü hiçbir anlamı yok çünkü elektrik gibi bir şey. Elektriğin zararı var insanı çarpıyor ama elektrikten faydalıyoruz, elektriksiz yapamıyoruz, uzun dönemde de daha fazla bu yarar derinleşecek.

Bunun için sadece donanım teminine değil çok daha kapsamlı bir politikalar bütününe ihtiyacımız vardır. Bu nasıl bir tekno sosyal politikalar olmalı?

Sunumun son kısmında Ali Rıza Bey bunu ayrıntılı olarak ele alacak.

ALTERNATİF BİLİŞİM DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ RIZA KELEŞ – Teşekkürler Hocam. Ben hızlıca devam edeyim.

Yeni bir çalışmaya ilginizi çekmek istiyorum, UNICEF'in geçen yıl 21-23 Kasım'da gerçekleştirdiği bir çocuklar ve gençler çalıştayını vardı, onun sonuç metninden alıntılادیk bunları da. Çalıştay üç gün sürmüştü, en sonda Meclise gelindi ve Meclis Başkanına bu sonuçlar iletili ve birçok konuyla ilgili uzman insan katıldı ve çocuklardan da görüşler alındı sonuçlar elde edilirken.

Sonuç metnine göre: Bilgi iletişim teknolojileri, eğitim amaçlı kullanımı ile özellikle uzaktan eğitim sistemleri ile eğitimde mekân sınırlarının aşılması ve toplumun tüm kesimlerine eğitim olanakları, toplumsal ve kültürel ifade amaçlı kullanımı, kullanıcılarının kendilerini ifade etmelerini, kültürel çeşitliliğe olanak, küreselleşme olgusu sonucunda farklı dilleri kullanabilme becerisinin gelişmesine katkı, iletişimin ve hızının artmasını, çeşitli ve güncel bilgi kaynaklarına ve bilgiye kolay erişimi, bilgiye erişimde ve kullanmada fırsat eşitliğini, ekonomik, toplumsal ve kültürel amaçlarla bireylerin bir araya gelmesini ve oyun oynamayı -özellikle çocuklar için- sağlamakta.

Olanaklar böyle ama riskler neler? Yanlış ve niteliksiz kullanılmaları halinde -yine bunun altını çiziyoruz- riske dönüşmekte, üretici değil tüketici durumunda bulunmak -yani sunumda da altını çizilmişti, Melih Hoca da bahsetti- dijital oyun sınıflandırma sisteminin olmaması ve mevcut dijital oyunlara bilinçsiz erişim, ebeveynlerin ve eğitimcilerin “dijital okur yazarlık” düzeylerinin düşük olması ve bu yüzden çocuklara ve gençlere etkili yönlendiricilik yapamamaları, çocuklara ve gençlere nitelikli sosyalleşme ortamları sağlanamamasına bağlı olarak İnternet’in aşırı kullanımı. Bağımlılık değil kesinlikle -bunun altını çizmek istiyorum, bu literatürde de böyle geçiyor- aşırı kullanım, bunun da sebebi çocukların ve gençlerin nitelikli sosyalleşme ortamlarının olmayışı. Ben İstanbul’da yaşıyorum, kentlerde özellikle çocukların rahatlıkla sosyalleşebilecekleri, güven içerisinde dolaşabilecekleri parklar, bahçeler, oyun mekânları, bunlardan yoksun olan gençlerin özellikle... Aşırı kullanım sonucu, yine bu aşırı kullanıma bağlı olarak bedensel, ruhsal ve bilişsel sorunlar, kişisel bilgilerin kötüye kullanımı, hepimizin başına gelmiştir. Kötü niyetli yazılımların yarattığı tehlikeler, aşırı ticari içerik ve yanıltıcı reklamların varlığı, zararlı içeriklerin ve siber zorbalığın mevcudiyeti belli başlı riskler olarak sıralanmış sonuç raporunda.

Yine aynı çalışmanın önerileri şöyle: Üretilcek politikalar, öncelikle ifade özgürlüğünü ve bilgiye erişim hakkını temel alarak tüm paydaşların katılımıyla farklı hedef kitlelere yönelik olarak geliştirilmelidir. Burada yine pozitif bir düzenlemeden, öneriden söz ediliyor. Bunun da altını çiziyorum. Kesinlikle yasaktan, sınırlamadan, engellemeden söz edilmiyor.

Dijital okur yazarlık eksikliği, başta Millî Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ve diğer paydaşların işbirliği ile giderilmelidir. Türkiye’de var olan İnternet’in güvenli kullanımına yönelik -yine bunun altını çizmek istiyorum, İnternet’in güvenli kullanımı, güvenli İnternet değil kesinlikle, internetin güvenli kullanımı, biz o kavramı böyle kullanıyoruz- çeşitli çalışmaların ilgili tüm kurum ve kuruluşları, STK’ları ve özel sektörü içerecek şekilde geliştirilmesi, işbirliği ve koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Bu çalışmalarda özellikle çocukların ve gençlerin görüşlerine başvurulması gerekiyor. Çocukların, gençlerin ve ebeveynlerin bilgi iletişim teknolojilerinin doğru kullanımı konusunda farkındalıklarının artırılması gerekiyor.

Şimdi, bunda da sizin dikkatinizi çekeyim: Medyanın bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımından kaynaklanan olanakları ve riskleri dengeli bir şekilde sunması, toplumda doğru kanaat oluşumunu desteklemesi çok önemli.

Şimdi, bizim malum 5651 nolu bir İnternet Kanunu’muz var. İşte filtre uygulaması. Hatırlarsanız medya bu konuda maalesef İnternet’i kötü temsil etti, İnternet medyada kötü temsil edildi. Böyle yasalardan evvel çocuk pornosu ya da İnternet’in zararları konusunda bir sürü haberler yapıldı ve ardından böyle yasalar geldi. Maalesef, medyada düzgün temsil edilmiyor, sanki sorunların bütün kaynağı İnternet’miş bütün kötülükler İnternet’ten kaynaklanıyormuş gibi bir algı yaratılıyor toplumda ve kötü birtakım düzenlemelere ya da yargılara yol açabiliyor. Biz bundan çok da şikâyetçiyiz.

“Medya Okur Yazarlığı” ve “Bilgisayar” dersleri müfredatının gözden geçirilmesi gereklidir. Ulusal kurum ve kuruluşların uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapması ve gelişmelerin takip edilmesi, dijital eşitliği sağlayacak şekilde alt yapı eksikliğinin giderilmesi, 5651 sayılı Kanun’un ve ilgili diğer mevzuatın yukarıda

tespit edilen olanaklar ve riskler temelinde yeniden ele alınması önerilmiştir -kesinlikle bunun altını tekrar çizelim- 5651 olanaklardan çok riskleri temel alan bir yaklaşımla hazırlanmış bir düzenleme.

Evet, İnternet'in toplumsal, kültürel ve psikolojik olumlu ve/veya olumsuz etkilerini gösterecek bilimsel araştırmalar sayıca yetersizdir. Daha fazla araştırmalar yapılmalıdır. Yapılacak bilimsel araştırmalar kullanıcılar üzerinde uzun dönemde izleme ve takip yapılmalıdır çünkü kısa dönemde bunların etkilerini ve sonuçlarını bulmak çok zor. Farklı disiplinlerden, sosyolog, iletişim bilimci, halk bilimci, psikolog, eğitim bilimci, antropolog, bilgisayar bilimlerinden insanların bir arada çalışması gerekiyor bu çalışmalarda.

Özetle: Olanaklar konusunda kullanıcılarda farkındalık az, Türkiye'de İnternet'in AB ülkelerine kıyasla düşük kullanımı söz konusu, bununla ilişkili olarak kullanıcılar nezdinde düşük risk söz konusudur. Sayısal uçurum süregelen bir sorundur. Nitelikli kullanım ve içerik üretimi kullanıcılarda düşük orandadır.

Bizim kendi çözüm önerimiz: Dijital okur yazarlık Türkiye'de çok düşük. Yeni medya kullanım pratiklerinin gündelik yaşamın doğal ve rutin bir parçası haline gelmesi sonucunda, artık dijital okur yazarlık yurttaşın temel bir gereksinimi haline gelmiştir. Dijital okur yazar olan birey kamusal, sivil ve siyasal alanlarda bireysel ve kolektif olarak fikirlerini daha iyi bir şekilde açıklayabilir, pazar yönelimli ekonomide kendinin salt tüketici olarak konumlandırılmasını önleyecek şekilde enformasyonu kullanabilir ve nitelikli enformasyon kaynaklarına ulaşabilir, yeni medya ortamlarında etik ihlallerde bulunmaz ve etik ilkelere uygun davranabilir. İnternet'teki risklerin farkındadır, olanakları da bilinçli ve etkin şekilde kullanır.

Dijital okur yazarlık bireye çevrimiçi olanaklardan yararlanırken, çevrimiçi risklere karşı da donanımlı olmasını sağlar, çevrimiçi olanaklardan da yararlanmasının önünü açar. Bizim en temel önerimiz dijital okur yazarlığın artırılması.

Teknik çözümler güvenlik sağlamaz, aksine bireyi pasifleştirir, asla üretici kılmaz. Üretici olamayan, kullanım becerileri ve olanakları geliştirilmeyen nesillerin üzerlerindeki toplumsal kültürel etkiler uzun vadede negatif olmaya mahkûmdur. Evet, bunların altını özellikle çizmek istiyoruz.

Buradan bir alıntı yaptık bunu da önemsiyoruz: Dublin Teknoloji Enstitüsünden O'Neill da yeni medya kullanımının sınırlandırılması yerine, sorumlu davranışların, dijital yurttaşlığın geliştirilmesini önermektedir. Şöyle diyor: "Bizce İnternet'in güvenli ve nitelikli kullanımını sağlamak için öncelikle kişisel verilerin güvenliğini sağlayan ve özel yaşamın gizliliğini-ihlalini engelleyen düzenlemeler, aşırı ticarileşmeye ve enformasyonun içinin boşaltılmasına karşı nitelikli enformasyon kaynaklarının yaygınlaştırıldığı yeni medya ortamlarının desteklenmesi ve her türlü saldırgan ve nefret söylemi yayan içeriklere karşı her yaştaki yurttaşın farkındalığının geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun aracı da eğitbilimsel politika/çözüm olan dijital okur yazarlıktır."

Evet, dijital okur yazarlığın aktörleri de maalesef bu kadar geniş. Epeyce çalışmak zorundayız. Aile, arkadaş grupları, okul, medya, yine burada geleneksel medyaya doğru temsil için önemli görevler düşüyor. Yine yeni medya profesyonelleri yani artık yeni medyada gazetecilik yapan, yeni medya için gazetecilik yapan profesyonellerin önemli görevleri var. Sivil toplum kuruluşlarının, yine teknotopluksal makro politikaları uygulayan yasama, yargı, yürütme organlarına bu konuda görevler düşüyor.

Evet, bununla bitireceğiz: Biz "Suç İnternet'te değil eksik bizde" diyoruz.

Katkıda bulunan akademisyenler: Aslı Hocamız burada zaten. Melih Hoca, İsmail Hakkı Polat, Işık Barış, Eser Aygöl , Mutlu Binark, Özgür Uçkan, Seda Gürses, Tuğrul Çomu, Günseli Bayraktutan. Hepsine teşekkür ediyorum ben.

Daha fazla bilgi için İnternet adresimizi ziyaret edebilirsiniz.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Biz de Alternatif Bilişim Derneğinin Saygıdeğer Başkan, yöneticilerine, katılımcılarına ve sunumlarına ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

Sayın Komisyon üyelerimizden soruları olanlar varsa, onlara geçeceğiz. Fakat ondan önce ben bir parantez açmak istiyorum izin vererseniz.

Şimdi öncelikle Hocam, o bankaların hizmet formatlarıyla ilgili üç tane seçenek söylediniz de, birisi şube, birisi ATM, birisi de İnternet. Şimdi Türkiye’de çok ilginç bir uygulama daha başladı, o da insansız şube. İnsansız şube de Hocam, şu anda Ziraat Bankası başlattı bunu, 26 tane Türkiye’nin muhtelif yerlerinde açtı, 1 tanesi de benim seçim bölgem olan Kahramanmaraş Nurhak ilçesinde açıldı. Bu insansız şubenin amacı şu ve faydası şu: Bir şube açmayı gerekli hâle getirecek kadar bir nüfusa sahip değil bir yerleşim bölgesi fakat İnternet üzerinden de insanların bütün bankacılık işlemlerini yürütebilmesi kadar yüksek bir sosyokültürel düzey yok. Dolayısıyla böyle bir ortamda tabii normal, klasik, standart bir şubenin maliyetine katlanmamak için böyle bir ara formül ürettiler, Ziraat Bankası da bunun öncülüğünü yapıyor, insansız şube. Ben de bizzat gittim, şubenin açılışında da bulundum.

Şimdi vatandaşımız -şöyle büyükçe kulübe gibi bir yer- içeri giriyor, kapalı bir mekân, nüfus cüzdanını önlü arkalı, orada tarayıcı var cam, camın üzerine bir ön yüzünü, bir arka yüzünü dokunduruyor, tarayıcı nüfus cüzdanından bilgileri alıyor, TC kimlik numarasını alıyor, karşısında bir ekran var, büyük bir televizyon ekranı, karşısındaki ekranda canlı bir şahıs karşısına çıkıyor, online, real time, İstanbul’da Ziraat Bankası operasyon merkezinden bir görevli kendisinin bütün bankacılık işlemlerini o suretle yapmasına yardımcı oluyor.

Şimdi, tabii burada bir hususa daha değinmek istiyorum Hocam: Sunumunuz sırasında çocuklara veya insanlara veya muhataplara tablet vermenin hiçbir işe yaramayacağını, bunun içeriğinin de eğitilmesi, öğretilmesi hususunda önemli bir beyanda bulundunuz. Tabii bu teorik olarak doğru ama Hocam, pratik olarak bir şeyi de vermek lazım. Yani insanların bir şeye sahip olarak kullanmaları çok farklı bir şey yani bir bilgisayar kendi bilgisayarınız olarak kullanmanız farklı bir şey, bir bilgisayar onun bunun yanında ödünç alarak yani bir kitabı ödünç alarak okumak nasıl farklı bir şeyse... Ödünç aldığınız kitabın altını çizme, yıldız koya koya okuyamazsınız ama kendinize ait bir kitabı iğneden ipliğe bütünleşerek okuyabilirsiniz. O bakımdan ben bazen şunları duyuyordum arkadaşlardan, ben tıp doktoru olduğum için aynı zamanda bunun psikolojik arka planı da önemli, kendi otomobilim oluncaya kadar doğru dürüst otomobil kullanmayı öğrenemedim. Kendi bilgisayarım oluncaya kadar doğru dürüst bilgisayar kullanmayı öğrenemedim. Bu kendine ait olma, fıtraten yani yaratılışımızdan gelen bir tabii ki vasfımız. Onun için insanların bir şeye küçük de olsa sahip olması bir motivasyon yaratıyor. O laptopu ilk sahip olduğunda hiçbir şey bilmeyebilir ama o

laptop sahipliği ona öyle bir sorumluluk yüklüyor ki farkında olmadan onun neye yaradığını öğrenme zorunluluğu yüklüyor.

Şimdi, öğrenmede -burada diğer tıp doktoru hocalarımız da var onları beni bağışlasınlar- şöyle çok temel bir ilke var Hocam: Bir şeyi iyi öğrenebilmek, kalıcı öğrenebilmek için iki şeyden birine ihtiyaç var. Ya o şey o an için sizin ihtiyacınız olacak, öğrenmeye ihtiyaç duyacaksınız veya onu ihtiyaç hâline getireceksiniz. Dolayısıyla ben şimdi şuradaki Harun kardeşime desem ki: “Pasaport almak için 6 tane fotoğraf, ikametgâh ilmuhaberi, savcılıktan sabıkasız kaydı, şunlar şunlar lazım.” Harun kardeşimin bir kulağından girip bir kulağından çıkabilir çünkü şu anda pasaport almaya ihtiyacı yok. Ama pasaport almaya ihtiyacı olduğu zaman ben ona bu bilgiyi vermesem dahi mutlaka arar, sorar söker o bilgiyi alır. Onun için birisine bir laptop vermek veya birisine bir tablet vermek Hocam, onunla ilgili bilgiyi öğrenilmesini zorunlu hâle getirdiği için bir motivasyon yaratıyor. O bakımdan hardware vermeyi çok fazla yabana atmamak gerekir diye düşünüyorum.

Son olarak: Ali Rıza kardeşimin sunumunda bir şey dikkatimi çekti, özellikle dijital okur yazarlıkla ilgili aktörleri sayarken üniversiteleri de orada listeye koysak çok isabetli olur diye düşünüyorum. Çünkü üniversiteler dijital okur yazarlıkla çok önemli bir paydaş yani o güzel bir hiyerarşi, güzel bir kategorizasyon ama üniversiteleri de oraya dâhil etmekte fayda var diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Sayın Hocam, buyurun.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Teşekkür ederim.

Şimdi, hakikaten alternatif bir sunu oldu derneğin de adına yakışan bir şekilde. Biz hep yani ben kendi adıma söyleyeyim, bugüne kadarki sunumlardan kendi adıma çıkardığım şey: “Acaba nasıl İnternet’i kısıtlarız da çocuklarımızı da koruruz.” Ben çocuk hekimiyim, o yüzden çocuğun korunması, sosyolojik ve psikolojik açıdan hep onu düşünmüştüm. Acaba ne yapsak? Hatta kayıtlarda da vardır. Yaşları mı kategorize etsek? İnternet kafeleri yaşlara göre mi yapsak? gibi şeyler söylemişim hep. Ama siz diyorsunuz ki: “Kısıtlama uygun değil, İnternet’in güvenli kullanımı yani güvenli İnternet yerine, İnternet’in güvenli kullanımı” diye farklı bir pencere açtınız bize. İlginç, değişik ama hakikaten dikkate değer bir şey.

Bir de çok önemli, -doğru anladıysam- bizim Komisyonumuzun da kuruluş dönemi açısından çok önemsedğim bir şey, diyorsunuz ki: “Türkiye’de kullanım düşüktür.” Yani bize gösterilen daha önceki rakamlar hep “giderek artıyor, giderek artıyor” artış oranlarını hep göstermişlerdi, çok yüksekti ama “Genel anlamda baktığınız zaman İnternet’in kullanım oranı düşük, düşük olduğu içinde risk düşük.” diyorsunuz. Tam da bu dönemde İnternet Komisyonu kurulduğu için doğru düzgün önlemler alarak çocuklarımızı sanki koruyabiliriz gibime geliyor yani kullanım oranı çok yüksek olsaydı atı alan Üsküdar’ı geçmiş olacaktı. Ama sanıyorum şu anda bu Komisyon işe yarayabilir bir noktada görünüyor bana, o açıdan çok önemli. Nasıl işe yarayacak? Sizin o gösterdiğiniz UNICEF’in sonuç raporu çok ilgimi çekti. Bizde var, kayıtlarımızda da var. O, UNICEF’in sonuç raporundan sanıyorum ciddi anlamda yararlanabiliriz gibime geliyor. Bizim hazırlayacağımız sonuç raporunda, Komisyonun sonuç raporunda UNICEF’in sonuç raporu önemli olacak gibi görünüyor.

Bir de, 5651’in yeniden ele alınmasını önerdiniz. Herhâlde bu da bizim için çok ciddi bir öneri gibi görünüyor. Yani kısıtlayıcı İnternet kullanımından, İnternet’in güvenli kullanıma doğru bir yol almanız

gerekiyor ki ne yaparsak yapalım, ne kadar kısıtlarsak kısıtlayalım bu işten para kazanılıyor, ilgi çekici oluyor, çocuklar bir şekilde buna ulaşacaklar. Ne yaparsak yapalım engelleyemiyoruz.

Şimdi, sigara örneğini verelim. Sigaranın kötü olduğunu söylüyoruz, sigaranın rakamları sürekli artıyor ama bir yandan kaçak tütün kullanımı giderek artıyor. O yüzden İnternet'in güvenli kullanımını ben çok önemsedim.

Son olarak da bir şey sormak istiyorum: İçerik üretimi konusunda ne durumda Türkiye? İçerik üretebilecek durumda mıyız gerçekten? Ha bire onun bunun içeriğini kullanıyoruz, kullandığımız bu içerikler de ha bire hacklenip duruyor. Örneğin, Sağlık Bakanlığının kullandığı içerikler bizim içeriğimiz değil. O yüzden de ha bire bizim hastalarımızın bilgileri dışarı gidiyor, kronik hastaların bilgileri ilaç firmalarına sızdırılıyor filan. Biz içerik üretecek duruma geldik mi Türkiye olarak?

BAŞKAN – Ali Rıza Bey siz mi cevap vereceksiniz? Buyurun.

ALTERNATİF BİLİŞİM DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ RIZA KELEŞ – Ben elimden geldiğince yanıtlamaya çalışayım.

Türkiye -evet, az evvelki sunumda da vardı- olarak biz içerik üretmiyoruz, yüzde 88 idi açıkladığımız rakam galiba, indiriyoruz. Yani işte bu yine İnternet kullanımımızdan da belli,

yani işte 8 megabit bir İnternet bağlantınız varsa sadece 1 megabit upload şeyiniz var. Yani 8 kez indiriyorsanız 1 kez yükleyebiliyorsunuz. Maalesef bizim üretimimizin şekli, niteliği bir tarafa niceliği çok düşük ama ürettiğimiz kadarının içerisinde bakıldığında niteliğinin de önemli oranda düşük olduğunu görüyoruz. İşte insanlar... Mesela, blok yazarlığı örneğin çok önemli.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Ben onu sormadım yani çok zaman almayayım diye söylüyorum: İçerik, kişinin bireysel içerik üretmesi değil. Örneğin, Sağlık Bakanlığının kullanacağı bir program, bir içerik üretebilir mi Türkiye'nin bilişimcileri diyeyim yani yazılım anlamında.

ALTERNATİF BİLİŞİM DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ RIZA KELEŞ – Tabii ki, üretmememiz için hiçbir sebep yok. Belki de en büyük sebep bu kadar çok dışarıya bağımlı ürünlerin sürekli alınıyor olması. Çok böyle sosyal bir konu değil belki, biraz daha teknik bir tarafına girmiş olacağız ama işin sektörel taraflarına. Örneğin, işte biz lisans ücretleri ödüyoruz. Buradaki firmalar da bu alınan uygulamaları, yazılımları uyarlamakla meşguller ama yazılım üretmek maalesef bizim yaptığımız bir şey değil, bunların daha fazla desteklenmesi gerekiyor. Yine altını çiziyorum: Bu konuda aslında başka bir derneği de davet edebilirsiniz, Linux Kullanıcıları Derneği. Örneğin, özgür yazılım bölgede yeteri kadar desteklenmiyor. Türkiye'nin Pardus Projesi vardı, maalesef şu anda durumu içler acısı, üzülerek söylüyorum. Türkiye'de yerli yazılım sektörüne daha fazla yatırım yapılması, daha fazla olanakların açılması, özgür yazılıma teşviklerin yapılması ve yine Linux Kullanıcıları Derneği gibi sivil toplum örgütleriyle kamuda daha fazla iş birliğinin yapılması gerekiyor.

BAŞKAN – Bu konuda bir parantez açayım Sayın Milletvekilim, izin verirseniz.

Şimdi, Değerli Hocama bu konuda ben de şöyle bir cevaben katkıda bulunmak istiyorum: Tabii, ülkemizde çok profesyonel, sofistike software, yazılım üretimi yapılmakta fakat bunlar sıradan kullanıcılara hitap eden yazılımlar olmasından çok, özellikle askerî alanda, sivil alanda, yönetim alanında söz konusu olan

yazılımlar. Birkaç örnek vermek istiyorum: Mesela, bizim askerî ekipmanlarımızın birçoklarının orijinal yazılımları ASELSAN tarafından üretilmekte fakat herkesin bildiği bir başka şeye geleyim ben, daha somut olsun: Şu MOBESE kameralarıyla bir çalışma başladı biliyorsunuz. Daha sonra bu kameralar trafiğe de intikal ettirildi, plaka okumaya başladı, bu okunan plakalar hafızaya alınmaya başladı, hatta bunların süratleri ölçülmeye başlandı yani trafik sinyalizasyonunda Türkiye bugün birçok Avrupa ülkesinden önde. Hatta bir şeyi ilk defa biz gerçekleştirdik ve bunun da Know-How' ını dışarıya satıyoruz. Nedir o? Trafik sinyalizasyonundaki şu geriye sayma işlemi var ya, mesela altmış saniye süreyle “59, 58...” diye sayıyor; bu ilk defa Türk yazılımcıların gerçekleştirmiş olduğu bir yöntemdir. Artı, yine ilk defa Türk yazılımcıların gerçekleştirmiş olduğu bir başka şey var: Lazerle ölçüm. Mesela, lazerle 20' nci kattaki bir tabelanın milimetrik ölçümlerini alabiliyorsunuz 20' nci kata çıkmak zorunda kalmadan. Dolayısıyla buna benzer şeyler tabii çok teknik, sofistike şeyler olduğu için belki vatandaşlarımız tarafından bilinmiyor ama bunlar hakikaten bizim yazılımcılarımızın kendine fırsat verildiği zaman, ihtiyaç olduğu zaman gayet güzel şeyler üretebileceğini gösteriyor. Ama gönül arzu eder ki hocamın dediği gibi bizim gibi sade vatandaşların da veya öğrencilerimizin de kullanımlarına yönelik kapsamlı içerikler yani yaygın kullanımı ihtiyacı olan içerikler de üretilsin, o konuda maalesef bir problemimiz var. O da şu: Bu telif haklarıyla ilgili konularda belki muhtemelen bazı yasalarımıza ilave değişiklikler yapılmasına ihtiyaç olabilir çünkü yazılım el emeği, göz nuru, yani bir insanın beyinsel üretimidir, dolayısıyla nasıl bir şarkı sözünün veya bir güftesinin, bestesinin, sanat eserinin telif haklarıyla koruma altına alınması gerekiyorsa aynı şekilde bu yazılımlarla ilgili olarak da bu telif haklarının ve yasanın tekrar bir gözden geçirilmesinde fayda var diye düşünüyorum.

Sayın Milletvekilim, buyurun.

ALİ ERCOŞKUN (Bolu) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Gerçekten güzel bir sunum oldu, öncelikle ben de teşekkür ediyorum ama tabii birkaç sorum olacak, birkaç da değerlendirmem olacak.

Öncelikle bu sınırlama ve sansürlemeyle alakalı bazı tespitlerde bulundunuz yani bunun demokratik olmadığını, antidemokratik uygulamaların söz konusu olduğunu belirttiniz. Buradaki antidemokratik uygulamadan kasıt nedir? Güvenli İnternet antidemokratik bir uygulama mıdır, yoksa kişisel bir hak mıdır? Bunu çok iyi ortaya koymak lazım diye düşünüyorum. Diğer taraftan, eğitimle içeriğin... Eğitim de, o sunduğunuz şey de tabii yeni bir açılım belki Komisyon olarak bizim de şu anda farkına vardığımız ama bunun antidemokratik olup olmadığı noktasını biraz açmak lazım.

TÜBİTAK'la yapılan bu araştırmanın denek sayısını “900” diye gördüm. Bu çok düşük bir rakam değil midir? Bu tür araştırmalar Ankara, İstanbul, İzmir' de toplam 900 kişi... Yani şuradan sokağa çıksanız 900 kişiye zaten bir günde ulaşılmaz mı yani? Bu tür araştırmaların daha geniş sayılarda olması gerekmez mi? Bunlar sorularım.

Değerlendirme anlamında da, tabii, içerik olmadan fayda sağlamak mümkün değil yani içeriği sadece teknik anlamda şu cihazı ele alarak bir fayda sağlamak mümkün değil, muhakkak içerik olması lazım. Çalışması için zaten işletim sisteminden başlayarak... Her şey aslında bir içerik ve burada 1997 yılındaki araştırmayı gördük, bugün de çok fazla değişmedi gibi bir tespitiniz oldu ama sektörün içinden gelen birisi olarak ben 1995

yılında ilk defa Almanya'daki bu CEBIT Fuarı'na ziyaretçi olarak gittim. Gittiğim zamanki Türkiye'deki bilişim sektörü -o zamanki ismiyle "bilgisayarlılık" diyelim- ile dünyada arasında -çünkü CEBIT Fuarı dünyadaki en büyük bu anlamdaki fuar ve her kıtadan binlerce katılımcıyla gerçekleşen bir fuar- gerçekten çok büyük fark vardı. Ufak tefek birçok ülke ile bile Türkiye'nin arasındaki fark çok fazlaydı. Ondan sonra da ben hemen hemen her sene o fuara katıldım, dünya çapındaki diğer fuarlara da hep giderim, katılırım. Büyük fuarların tamamını ziyaret etmişimdir. 1995 yılında da bir tane bile Türk firması yoktu CEBIT Fuarı'nda. Geçen yıl, 2011 yılında CEBIT Fuarı'nın partner ülkesi Türkiye'ydi yani ortak ülke, fuarın düzenlenmesine ortak olan ülke Türkiye'ydi. 150'nin üzerinde Türk firması vardı, bunların büyük bir kısmı da yazılım üreten firmalardı yani Türkiye'nin 97 yılına göre çok büyük bir mesafe katettiğini de aslında tespit etmek lazım. Bu yeterli midir? Değildir. Yani gene de bizim ortalamalarımız software üretiminde, işte yazılım üretiminde uluslararası anlamda oldukça geride ama çok ciddi de bir aşama kaydedildiğini de ortaya koymak lazım. Burada yerli yazılımın, özgür yazılımın desteklenmesi noktasında da aslında Komisyon olarak biz hep tespitleri alabilmeye çalışıyoruz yani -benim açımdan, benim branşım da olduğum için- ne yaparsak bu teşvik edilir? Ne olur? Çünkü bazı teşvikler var, faydalanan arkadaşlarımız var sektörden bu anlamda. Ama daha iyisi ne olur? Bu anlamda da somut bazı şeyleri ortaya koymakta Komisyona ciddi katkıda bulunur diye düşünüyorum ben.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Buyurun efendim.

ALTERNATİF BİLİŞİM DERNEĞİ TEMSİLCİSİ DOÇ. DR. MELİH KIRLIDOĞ – Asıl olarak yani yine global olarak bakacak olursak her memleketin bir bilgi işlem stratejisi var. O ülkeler kendileri onları formüle ediyorlar, elden geldiğince de uymaya çalışıyorlar. Türkiye'nin de e-dönüşüm stratejisi vardı biliyorsunuz 2006-2010 arasında. Eylem planları vardı, bir kısmı hayata geçti, bir kısmı geçemedi. Fakat ben bilgisayar mühendisliği bölümünde öğretim üyesiyim bizim bırakın öğrencileri hocaların bile böyle bir şeyden haberi yok, olmadı yani işte bir şekilde orada kaldı.

Benim bildiğim kadarıyla işte ikinci beş yıllık plan hazırlanma çalışmaları varmış fakat bilmiyorum, ne aşamada ne yapıyorlar bilmiyorum; bu aslında gerekiyor. İşte böyle bir stratejiyi, ülkenin stratejisini oluşturmak bizim Derneğimiz için pek olacak iş değil, tabii, et-but meselesi açıkçası, ancak biz katkı sunabiliriz yapabildiğimiz kadar.

Tabii, açık kaynak kodlu yazılımın çok önemli bir yer içermesi gerekiyor. Pardus biraz sallantıda biliyorsunuz, TÜBİTAK bir şeyler yapmaya çalışıyor Pardus konusunda, ben çok bilmiyorum ne yaptığını, ama gerçekten bir şeyler yapılması gerekiyor. Bu şeyde gördüğüm, gösterdiğim, teknoloji kullanımıyla üretimi arasındaki uçurum -diğer ülkelere bakmadım ama- başka ülkelerde yok galiba, onu bir araştırmak lazım, çok önemli bir şey. Sadece bir pazar olmak, bir tüketici pazarı olmak ülke için, ilerisi için pek umut vermiyor açıkçası. Sadece pazarsınız, millet mal satıyor size, başka bir şey yok.

Burada o stratejinin bir unsuru olarak herkesin kafasında Hindistan örneği var. Hindistan gerçekten çok önemli bir atılım yaptı. Erdal Bey'le pek bu konuda anlaşıyoruz galiba ama bence çok önemli bir atılım yaptı. İşte 10 milyar dolarlık yazılım satma hedefleri vardı, onu epey önce gerçekleştirdiler ve gerçekten çok

önemli bir yazılım merkezi olmaya başladı Hindistan. Yazılımın şöyle bir kolaylığı var bizim gibi gelişmekte olan ülkeler için; çok büyük yatırım gerektirmiyor. Donanım, bir çip yapamıyorsunuz mesela, işlemci yapamıyorsunuz, çok büyük yatırım gerektiriyor ve çok yüksek teknoloji, ama yazılım için işte sadece bir çantayla bilgisayar yetiyor, başka bir şey değil. İyi yetiştirilmiş, ülke çapındaki iyi eğitim kurumlarıyla bu iş olabiliyor. O yüzden herkes Hindistan'ı taklit etmeye çalışıyor yazılımda, donanımda da Çin'i taklit etmeye çalışıyor.

Burada bizim birtakım sorunlarımız var. Yazılım olarak hani biraz daha kolay gibi gelen yazılım konusunda şunlar: Hindistan'ın çok yaygın bir İngilizce kullanımı var. Hindistan'da 22 tane resmî dil var ve kendi aralarında anlaşıyorlar. Elitler, okumuş insanlar sadece İngilizceyle anlaşabiliyorlar dolayısıyla İngilizce çok yaygın ve İngilizceleri çok iyi. Bilgisayar ortamında her türlü bütün bilgisayar dilleri İngilizcedir, istisnası da yoktur, o yüzden İngilizceye hâkim olmak çok önemli. Pazarlamada da işte dokümantasyon yazacaksınız, o dokümantasyonu İsveççe yazarsanız hiç kimse anlamaz, Türkçe hiçbir anlamı yok, o yüzden İngilizce yazmak zorundasınız, Hindistan'ın böyle bir avantajı da var.

Diğer avantajı Hindistan'ın: Bütün dünyaya yayılmış, az da olsa -eğitimsiz insanı çok fazla, diasporası ama- çok iyi eğitilmiş insanları var. Silicon Valley'de -hep öyle denir- orada çalışanların üçte 1'i Hintli, üçte 1'i Çinli ancak üçte 1'i Amerikalı. Dolayısıyla insanlar orada öğrendikleri şeyi, o yazılım teknolojilerin gelip kendi ülkelerinde yapıyorlar. Burada bizim de biraz sorununuz var: Bizim de bir diasporamız var, Almanya'da çalışan işçilerimiz fakat onların bu işi yapabilecek durumda olduğunu söylemek oldukça zor.

Bir de "Indian Institute of Technology" diye -on bir taneydi en son, birkaç tane kuruldu galiba- çok iyi, çok kaliteli, dünya çapında eğitim yapan teknoloji üniversiteleri var ve oradan mezun olan insanlar gerçekten dünya kalitesinde iş çıkarıyorlar. Bizim de o konuda ufak tefek sorunlarımız var ama Hindistan olmasa bile yazılım konusunda bir şeyler yapılabilir çünkü bankacılık konusunda -verdiğiniz örneği gerçekten ben bilmiyordum ama bildiğim kadarıyla- Avrupa'daki birçok ülkeden çok daha ileri uygulamalar var burada ve buradaki insanlar yazmış yani dışarıdan falan alınmıyor.

BAŞKAN – Hocam sizi teyiden söyleyeyim: Cardist fuarları oluyor her yıl İstanbul'da, uluslararası; bu, İstanbul'da düzenleniyor. Cardist; "Card" ve "İstanbul" un birleştirilmesi. Kredi kartı teknolojilerinin bütün üstatları her yıl orada toplanıyorlar, ben de o fuarlara katılıyorum. Şimdi, kredi kartı teknolojisinde ve uygulamalarında Türkiye şu anda 1 numara, kredi kartı kullanımlarında da 3 numara. Yani gerek güvenlik açısından gerek kredi kartının kullanım kalitesi açısından gerekse de kredi kartına yüklenmiş işlevler açısından Hocam, ilk defa çipli uygulamaya biz geçtik kredi kartında; bu bir. İki: Şu anda esasında bu çipli uygulamada içinde üç farklı modül var fakat bir tek modülü şu anda kullanıyoruz sadece bankacılık işlemleri için. İstenirse bu çipli uygulama şuna da müsait: O çipte iki tane daha boş modül var; bir tanesi sosyal bilgiler için yani o kişinin, kredi kartı sahibinin sosyal bilgileri, diğeri de kişisel bilgiler için kullanılabilir. Şimdi, tabii, TÜBİTAK biliyorsunuz, bir akıllı kimlik kartı, nüfus cüzdanı çıkarıyor. Biz burada Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihinde ilk defa, Sayın Başkanımızın da onayıyla, tüm üyelerimizin de burada kabul etmesiyle, oy birliğiyle bir karar aldık. Türkiye Büyük Millet Meclisinde ilk defa bilişim sergisi düzenledik, çok da faydalı oldu, bunu inşallah her yıl gelenekselleştirmeyi düşünüyoruz. Hocam, birçok konuda biz zirve yapmışız yani bilişim teknolojinin

birçok konusunda. Fakat bazı yerlerde zirve yapıp da bazı yerlerde yani çok ilkel durumda olmak da bize yakışmıyor, o bakımdan dediğinize aynen katılıyorum.

Son olarak, biraz önce Ali Rıza Bey'in aktörleri tanımlarken bir hiyerarşik şema gösterdi. Orada benim üniversiteleri özellikle zikretmemin sebebi şu: Hocam, mesela şimdi siz bilgisayar mühendisliği bölümünde bir hocamız olarak yani açıkçası -tabii, sizin öğrencilere nasıl bir eğitim verdiğinizi tabii ki ben bilemem, o konuda ben böyle bir eğitimi bilgisayar mühendisliği bölümünde almadığım için - takdir edersiniz yazılım konusundan bahsettiğimiz zaman öyle yazılım platformları var ki platformun altında yirmi tane farklı yazılım formatı var; mesela bir Datanet platformu, bir Adobe platformu, bir Java platformu. Fakat bunların birçokları takdir edersiniz lisans ücretleri yüksek yazılımlar. Fakat öğrencilerimizin bir şekilde bunları en azından üniversitenin desteğiyle, yani demo tarzındaki çok ilkel versiyonlarına değil de hiç olmazsa belli sürelerle, böyle otuz günlük falan da değil yani bir yıl süreyle İcloud' dan mı indiririz veyahut da bununla ilgili hizmet veren firmalardan ucuza mı satın alırız... Burada kastettiğim şey şu: Bu yazılımları -sadece kullanmak adına değil- kullanıyor olmak yetmez Hocam, bu yazılımların arkasındaki bilişim zekâsını görmek gerekir, bu yazılımların arkasındaki kod bloklarına vâkıf olmak gerekir. Demek istediğim şey şu: Aslında bu bilişim dünyasındaki bu işin devleri çıtayı yükseklerle koymuşlar fakat biz o çıtaları fark edebilmeliyiz ki o çıtaların üzerine çıkabilelim. Yazılım dünyasında Türk gençleri son derece yetenekli fakat önlerinde bu fırsatlar yok. Fakat bu yetenekli gençlerin birçoğu maalesef istemeyerek de olsa hep kaçak yazılım kullanıyorlar veya kullanmaya çalışıyorlar. Demek istediğim şey şu: Buna üniversitelerimizin bir şekilde bir zemin hazırlayarak, hatta bunların illa üniversitelerin bilgisayar mühendisliği bölümünde okuyan öğrenci olması da gerekmez, bu imkânları dışarıya da açabilirsiniz Hocam. Bilmiyorum sizin böyle bir imkânınız var mı ama gelip de orada bir dersi, bir network dersini dinlemek isteyen bir vatandaşa böyle bir imkân açılabilir mi? Ben bunu merak ettiğim için soruyorum. Ne bileyim işte "Herhangi bir başka konuyla ilgili bir dersi, falan hocanın şu dersine gelip dinleyebilir miyim?" deme imkânı var mı bir vatandaşın? Bunları mümkün olduğu kadar vatandaşla buluşturabilmek lazım herhâlde, üniversitelerin bu faaliyetlerini.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Sayın Başkan, süremizi tam bir saat aştık, tutturamadık.

BAŞKAN – Aştık mı? Hocamdan bunun da cevabını alalım, kapatalım.

ERDAL AKSÜNGER (İzmir) – Benim de söylemek istediğim bir konu vardı. Şimdi, biz bu konuya böyle yanlış bir yere götürüyoruz çünkü Türkiye'deki durumun iyi olduğunun veya kötü olduğunun tespitini yapmıyoruz şu anda, neler olduğunu anlatıyoruz. Sorunları anlattılar aslında, beraber de konuşmuştuk seviye tespitimiz konusunda. Çok doğru, Türkiye'nin sıkıntısı olduğu yüzde yüz, bunu kabul etmemiz bir kere gerekli hem teknoloji açısından öyle, yazılım veya donanım açısından... Donanım tarafı çok ayrı bir konu çünkü, onu farklı düşünüyorum. Çünkü dikkat ederseniz kim konuşsa Türkiye'deki bilişim algısını, TÜBİTAK üzerinden konuşuyor. Bir kere dünyada böyle bir hikâye yok, böyle bir şey yok. Biz sadece her şeyi TÜBİTAK tarafından bakarak konuşuyoruz neredeyse. Pardus'a da öyle bakmıştık zaten. Pardus'a öyle baktık ama son on yılda -bunu ben çok da dile getirmeye çalıştım- niye bu algıyı yaratmaya çalıştık? "Bir Pardus heyecan vermişti bize, hepimize." dedim, 90'ların sonu. Bitti. Niye bitti? Onu bir kere bir ortaya koyalım. Neden kamu kurumları bugün mevcudiyettekileri -Pardus'la yazılmış, herhangi bir altyapıyla, ERP olur, başka bir şey olur- niye

kullanmıyor? Yani esas problemlerimiz bu. Gelişmiyor, özel sektör de gelişmiyor. Biz kendi yazdıklarımızı Kamu İhale Kurumu açısından devlete kabul ettirirken yerli yazılımcılar ne sorunlarla karşılaşılıyor bir bakalım, sermayesi nedir bir bakalım yani. Biz problemleri çözmeye çalışalım, burada takılı kaldık, bizim sorunumuz var. İnsani gelişmişlik açısından veya Türkiye'nin kendi boyutu açısından OECD'nin açıkladığı, Birleşmiş Milletlerin açıkladığı konuların hepsi vahim durumda. Biliyoruz bunların hepsini, neden olduğunu da biliyoruz. Orada açıklıyor zaten, her sene açıklıyor. Sizin 97'de verdiğiniz Sayın Vekilim sorduğunda... Bizde 2010, 2011 hepsi de var, birbirine benziyor, daha kötü. 62 olduğumuz 90 küsurlara çıkmış durumda kamu algılaması olarak, şimdi biz bunları masaya yatırmak zorundayız, çözüm üretmek zorundayız bunların hepsine.

Bakın, ben bakıyorum, "İnternet" deyince İnternet'i zapturapt altına almak; "teknoloji", "Türkiye'de bilişim sorunu" deyince TÜBİTAK. Ya böyle çözemeyiz bu işleri yani hep TÜBİTAK üzerinden bakıyoruz konuya.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – Problemlerin tekrar edilmesi...

ERDAL AKSÜNGER (Devamla) – Sayın Başkanım, reel olan konu benim gözümde, benim anladığım konu... Şunu da kabul etmek zorundayız: Bizim sorunumuz var, onu kabul etmek zorundayız yani bizim bir sorunumuz var. Ben şunu demek istiyorum: Neden her şey TÜBİTAK'a bağlanıyor? Peki, gelişmiş ülkelerde "Hindistan" dedi, tabii, Hocamla tartışmıştık daha önce bu konuları benim görüşüm yani sonuçta yazılım geliştikten sonra gittiği yer açısından söyledim ben onların hepsini. Daha biz o noktada değiliz, ayrışabiliriz ama şunda hemfikiriz; gerideyiz bir sürü konuda. Ama gelişmiş ülkeler açısından bakalım: Nerede böyle bir kurumun üzerine her şey yıkılmış vaziyette. Onlara da haksızlık bence, TÜBİTAK'a da haksızlık. Ora gelişecek, biz oraya destek vereceğiz, oranın üzerine gideceğiz. Çözecek olan bizleriz, ben burada ondan söylüyorum. Çok konuşuyoruz ama bir noktaya gelmek için buralardan arınmamız gerektiğini ben düşünüyorum şahsen.

BAŞKAN – Başkanım, buyurun.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – Teşekkür ediyorum.

Özür diliyorum, ben küçük bir program için dışarı çıktım, şimdi de bir başka programa gitmek durumundayız. Hemen bitirelim. Otuz dakika gecikmemiz var Sayın Atıcı.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – "12.45" yazıyor efendim.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – Şimdi, birtakım şeylerin tekrarlanması orada takılı kaldığımızı gösterme, en azından birtakım problemlerin belli noktalara takılı kaldığını gösterir. Zaten öyle olmasa bir araştırma komisyonu kurulmaz. Nihayetinde biz burada birçok farklı cephelerden, farklı noktalardan bakan kurumları, temsilcileri dinliyoruz, her birinden de ayrı ayrı faydalı sunumlarını görüyoruz.

Ben bir tek şeye takılı kaldım Alternatif Bilişim Derneğiyle ilgili. Şeyinizi hızlıca gözden geçirdim İnternet'le ilgili gerek sözleşmeyi gerek önerilerinizi gerek Türkiye fotoğrafını. Biz Bilişim ve İnternet Komisyonu olarak iki şeye çok özen gösteriyoruz: Bir tanesi, İnternet ortamında Türkçe içeriğin artırılması noktasında hakikaten bütün üyelerimiz istisnasız ve çok özenle bunu vurguluyor. Bir de İnternet'te Türkçenin kullanımıyla ilgili. Siz ki -Anayasa Uzlaşma Komisyonuna bu şeyi sundunuz, bildiğim kadarıyla bizim Komisyona böyle bir sunumunuz olmadı, ben yokken böyle bir şey sundunuz mu bilmiyorum- o Anayasa

Komisyonuna bunu sunmuşken mutlaka bunlara da vurgu yapmanızı beklerim yani -şeyde de belki gözünden kaçmışsa- onu çok önemsiyorum çünkü dilin varlığı aslında bizim kendi kültürel değerlerimizi korumak açısından son derece önemli. Giderek kargacık burgacık konuşan bir nesil... “Çevrimiçi” dil dediğimiz... Abuk sabuk, nesiller arası, kuşaklar arası birbirini anlamayan bir neslin geldiğini görüyoruz. Buna önem vermek lazım.

Bir de bu dijital okuryazarlıkla ilgili Sayın Başkanın sunumunda çok önemli vurgu yaptığı bir husus var. Bizler bile, 5,8’ di herhâlde ortalaması, Komisyon olarak onu tutturabilir miyiz emin değilim. Mutlaka bu dijital okuryazarlıkla ilgili toplumda bilinçlendirmeyi artırmamız lazım yani kamu spotlarıyla, vesaireyle filan. Bu konuda bir öneriniz filan olursa bize lütfen daha sonraki aşamalarda bildirebilirsiniz. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ediyoruz.

Oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.55